

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenjši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Šiboleti in življenje

Volilni boj divja v Franciji. Sedemnajst strank vabi volilce pod svoj prapor, sedemnajst programov obljublja prebivalstvu nebena na zemlji, ako se postavi na njegovo platformo. Toda Francozov ta konkurenčna borba ne moti prav nič v njih navadnem pridobitnem prizadevanju. Prihodnje leto bodo slavili petdesetletnico Tretje republike. Doba, dolga dosti dovolj, da se ideja demokratične vlade tekoma dveh generacij zakorenini globoko v ljudski miselnosti in se razumevanje parlamentarnega mehanizma razširi med najširšimi množicami. Ker so med strankarski programi v Franciji do nasebno brezpomembnih nians že izenačeni, mu prebivalstvo svoje dosedanje mandatarije sodilo pač po njihovih delih preteklih legislature ter po tem uravnalo dne 11. maja svoje odločevanje. Ako primerja franc. ljudstvo pretekla 4 zakonodajna leta s prejšnjimi, s predvoljnimi, mu pade gotovo v oči, da se je v hitrem tempu sodobnega dogajanja v javnem življenju, v vladni tehniki marsikaj izpremenilo.

Predvsem so se funkcije raznih političnih strank precej preobrazile. Preobrazile tako, da se vprašujejo mnogi politiki, da li je v Franciji sploh še kaj političnih strank. Organizacije, ki si še privedejo ta naziv, predvsem središčne in desničarske, so podobne bolj brezobličnim nebulozam, nego organiziranim skupinam v srednjeevropskem smislu besede; med njimi že ni več stalnih mej o svetovnem naziranju, o političnih ciljih in socialno-gospodarskih namerah. Njih pripadniki so le še bolj izjemoma zvesti pristaši, večini je praktično vseeno, prekrsti se li danes ali jutri bolj na levo ali na desno. Ne samo, da prejšnja skupine, združenim v Nacionalnem Bloku, isto hotenje, celo radikalno-socialisti so začeli dne razširjati revidiran program, ki se približuje drugim tako blizu, da bje vsej radikalni tradiciji v obraz. Med pravo vernimi socialisti pridobiva na vplivu (vsaj med vodilnimi krogi, kar je glavno) ideja konstruktivnega socializma, ki opušča, približujoč se s tem angleškemu labourizmu, eno marksistično dogmo za drugo ter včenja na ta način socialistične stranke v sodelavno zvezo v demokratični državi. Kam so pa dospeli nekaj ultraradikalni franc. socialisti, voditelji, o tem pa govorijo itak jasno dovolj že imena Millerand, Briand, Viviani itd. Le komunisti, ta moskovska usesa, stoji še opredeljeni za sebe, intransigentno ter še vedno niso zgubili vsega upanja kljub bolj-ševskemu debaklu. Toda ta stranka sploh ne spada v organično zvezo parlamentarne demokracije, ne teoretično, ne praktično. Gospodarska konsolidacija jim bo polagoma popolnoma spodnesla njihovo obstojno podlago.

Medtem ko izginjajo in se zabrisujejo programatična strankarska nasprotstva, se je skompliciral koalicijski sistem, nosilec vladne večine. Najbolj sorodne stranke se združujejo v koalicije, »entente« in te koalicije tvorijo veliko skupno koalicijo. »Nacionalni blok«, koalicijo koalicij. Nacionalni blok, ki nima (razven organične proizvodbe versajske mirovne pogodbe) lastnega programa, pomeni večino, na katero so se mogla vsa štiri ministrstva, ki jih je konzumirala legislativna doba izza novembra 1919, vedno zanašati. Nobeno teh ministrstev ni padlo v načelni debati ali vsled preglasovanja v načelno važni zadevi, njihovi odhodi so bili slučajnosti osebnega značaja in Millerandovih eksperimentov. Večina ca 200 glasov je ostala vladni vsa 4 leta zasikurana in le s pomočjo takšne večine je bilo energičnemu, skorajda trgovačemu Poincaréju mogoče v nemških zadevah klubovati pretežni večini evropskega javnega mnenja.

Francoski volilec bo brezdvomno tudi opazil, da se je spremenilo pravilo, po katerem so se pred vojno porazdeljevali ministrski portfelji. Millerand že ni pazil več na trenutno strankarsko konfiguracijo v zbornici ter je vplival na to, da so zavzemali vodstvo min. poslov včasih občinstvu čisto neznan

Posvetovanja krone bodo končala.

Beograd, 24. aprila. (B) Politični položaj se je nekoliko oživel po odločitvi krone, da se konča s konzultiranjem načelnikov parlamentarnih klubov. Tako vlada, kakor opozicija sta prepričani, da bosta zmagali. Toda z ozirom na normalni potek krize in na delovanje Stjepana Radića se more jasno videti, da bo Pašić dobil od krone mandat za sestavo volilne vlade takoj po 1. maju.

Beograd, 24. aprila. (B) Vlada in opozicija sta zadovoljni z odločitvijo kralja, da se preneha s konzultiranjem načelnikov parlament. klubov. Opoldne je prejel g. Lazić poziv z dvora, naj pride popoldne h kralju na posvetovanje. Z g. Davidovićem in dr. Korošcem so pred avdienco v demokratskem klubu določili smernice, v katerih naj bi predsednik zemljoradniškega kluba razložil kroni položaj in stališče opozicije.

Beograd, 24. aprila. (B) Popoldne ob 5. uri je sprejel kralj Aleksander v enourni avdienci predsednika zemljoradniškega kluba Vojo Lazića, ki je kroni razložil ves politični položaj ter stališče svojega in ostalih klubov opozicije. Stališče zemljoradniškega kluba je, ker on ne vstopa v kabinet, da se poveri sestavo nove vlade opozicijskega bloku. Svetoval je vladarju, naj poveri sestavo kabineta g. Ljubi Davidoviću. Kralj je vzel mišljenje g. Lazića na znanje.

Voditelji zemljorad. kluba pri kralju

Beograd, 24. aprila. (B) Po g. Laziću je sprejel kralj od 6. do 7. ure zvečer v avdienci predsednika samostojnega demokratskega kluba dr. Eda Lukinića. Le-ta je obrazložil kroni stališče svojega kluba. Dejal je vladarju, da vlada narodni blok in da mora vladati v interesu narodnega in državnega edinstva, ustave in monarhije. Opozicijski blok ni blok kot tak, ampak le združitev raznih elementov, ki hočejo strmoglaviti to prvo vlado, potem pa spraviti državo v propast. Opozicijski blok nima pravega sistema, niti delovnega programa, niti določene smernice za politično delovanje. Strnili so se v vrsto ljudi z raznimi programi s trd-

bu določili smernice, v katerih naj bi predsednik zemljoradniškega kluba razložil kroni položaj in stališče opozicije.

Beograd, 24. aprila. (B) Doslej se ne ve še nič gotovega, ali bodo pozvani na dvor tudi načelniki drugih parlamentarnih klubov. Ako pa se to kljub pričakovanju zgodi, potem slede nadalje avdience šele po 1. maju, ker odpadejo avdience radi praznovanja praznikov. V poštev bi prišli načelniki radičevskega, nemškega in džemijet-skega kluba. Dr. Korošec pričakuje, da pride z dvora poziv radičevca Predavca na dvor. Poslanec Predavec je izjavil, da ne pride prej v Beograd, dokler ne dobi povabila k avdienci pri kroni.

Po svoji avdienci na dvoru je g. Lazić poročal dr. Korošcu in Davidoviću o uspehu svoje avdience. Opozicijski blok ugotavlja, da je položaj sedaj zanj ugoden. Ako se nadaljuje z normalnim razvojem parlamentarne krize, ni treba po njegovem mnenju izgubiti upanja v uspeh bloka. Dr. Korošec in Davidović sta še dolgo ostala v razgovoru, Lazić pa je šel v zemljoradniški klub in tamkaj razpravljal z nekaterimi poslanci o položaju in jih je obvestil o poteku svoje avdience pri kralju.

Avdiencia predsednika samostojnega demokratskega kluba.

Beograd, 24. aprila. (B) Po g. Laziću je sprejel kralj od 6. do 7. ure zvečer v avdienci predsednika samostojnega demokratskega kluba dr. Eda Lukinića. Le-ta je obrazložil kroni stališče svojega kluba. Dejal je vladarju, da vlada narodni blok in da mora vladati v interesu narodnega in državnega edinstva, ustave in monarhije. Opozicijski blok ni blok kot tak, ampak le združitev raznih elementov, ki hočejo strmoglaviti to prvo vlado, potem pa spraviti državo v propast. Opozicijski blok nima pravega sistema, niti delovnega programa, niti določene smernice za politično delovanje. Strnili so se v vrsto ljudi z raznimi programi s trd-

nim in edinim namenom, da povzročijo v kraljevini popolno zmešnjavo in da store za to odgovorno Pašić-Pribičevićovo vlado. Mnenje dr. Lukinića je, da je treba dobro proučiti položaj in da ima vlada gg. Pašića in Pribičevića zaupanje v narodu. Ako pa bi se kriza ne mogla rešiti parlamentarnim putem, potem naj bi se narodna skupščina razpustila in razpisale nove volitve, ki naj bi jih izvedla Pašić - Pribičevićeva vlada.

Po svojem povratku z dvora je šel dr. Lukinić h g. Pribičeviću in mu je poročal o svojem uspehu pri kralju. G. Pribičević je kasneje obvestil o tem ostale ministre na seji vlade.

Razdelitev švicarskega posojila.

Beograd, 24. aprila. (Z) Ministrski svet je napravil razdelilni načrt za posojilo 15 milijonov švicarskih frankov, ki ga bo hipotekarna banka sklenila v Švici. Od tega posojila dobi 15 milijonov dinarjev Skopje za najnujnejša dela, 25 milijonov dinarjev Beograd, po 5 milijonov pa Južna in Severna Srbija, Slovenija, Vojvodina, Bosna in Hercegovina, Hrvatska in Slavonija, Črna gora in Dalmacija. Manjši zneski se bodo razdelili raznim zadrugam za vzdrževanje kanalov in nasipov, nekaj posojila pa dobe tudi obrtniki.

Ljudje, strokovnjaki brez parlamentarne slave. Da, stvar je dozorela celo tako daleč, da je bil minister notranjih zadev, torej eminentno političnega resora, radikal Steeg, član okoli 80 glasov broječe manjšine in član opozicijske stranke, in kar je še pomembnejše, da se 400 členska večina Nacionalnega bloka temu ni upirala. Kakor izgleda, se v vzorni kontinentalni demokraciji maje integralen del parlam. tradicije, ki pa se posnema ponekod in to celo v novih srednjeevropskih državah bolj iz zadrege nego po načelu.

Z izrazitimi strankarskimi individualnostmi izginja v Franciji tudi pomen in važnost polit. leadershipa. Res, mnogo sijajnih talentov, duhovitih govornikov, izbornih državnikov je štela bivša zbornica, toda markantnih voditeljev, katerim sledijo strankini kadri čez drn in strn, ni bilo videti. Stari strankarski oligarhi igrajo bolj vlogo patrijarhov s sicer velikim moralnim, toda politično ne več odločujočim vplivom. Bivše ideje-vodnice, katere so usmerjale franco-

OBČNI ZBOR BEOGRAJSKE BORZE.

Beograd, 24. aprila. (B) Danes je bil občni zbor beogradske borze, na katerem so bila odobrena poročila upravnega in nadzorstvenega odbora o delovanju borze v preteklem poslovnem letu, na kar so se vršile nove volitve v upravo. Ugotovilo se je, da more zaznamovati beogradska borza znate napredek v primeri z lanskim letom in v primeri z zagrebško borzo.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 24. aprila. Napoved za 25. aprila. Najprej lahno zboljšanje, zlasti gorkejš, nebo menja se oblačno in jasno. Nestalen značaj vremena pa bo tratal naprej.

Ali si član Jugoslovenske Maticе?

sko notranjo politiko pred vojno, so uresničene, in ker je šlo izza leta 1919 zgolj za priložnostne zakone, narekovane od vsakokratnega socialno-gospodarskega položaja, je bilo zavisno vse delo le od tehnične spretnosti. Tehnika je iz legislative iztisnila velike vidike, h katerim morejo voditi množice retoričnih vodnikov in vznešeni idealisti. Le en veliki vidik je skoz vsa štiri leta obvladal vse stranke (minus komuniste), t. j. trdna volja, si proti Nemčiji zagurati sadove vojne zmage. Naj so sicer iskali radikali za nacionalni blok še tako pridno kamen spodtike, v tem vprašanju je vladala le ena volja, od Bluma do Daudeta in pred kratkim je v imenu socialistične stranke izjavil Varenne v zbornici, da tudi sicer pacifiistični socialisti nočejo odpustiti Nemcem ne enega centima dolžnih reparacij.

V preteklih štirih letih so se težišča franc. parlamentarizma zopet znatno premaknila; realno življenje je zopet hodilo preko šiboleto nekaj tako svetlih tradicij

Volitve — edini izhod.

Beograd, 24. aprila. (Z) V zvezi z glasovi o koncentracijski vladi naglašajo v vladnih krogih, da je to samo želja opozicije. Mogoči sta le dve rešitvi krize: volilna vlada Pašića in Pribičevića ali pa delovna vlada Davidovića in Radića, dr. Spaha in dr. Korošca. Vladni krogi so pa prepričani, da so edini izhod iz krize volitve. Tudi današnji radikalni listi zastopajo to mnenje ter pravijo, da je Davidović samo za to proti volitvam, ker nima pozitivnega programa, s katerim bi mogel stopiti pred volilce.

Beograd, 24. aprila. (Z) Radikali delujejo že popolnoma v znamenju volitev. Pripravili so že ves načrt zanje. Delajo se že tudi razporedi posameznih oseb, ki bi imele priti med kandidate službene radikalne stranke. Del poslancev je interveniral pri Pašiću, da se sestavljen list prepusti popolnoma okrožnim odborom, ki naj postavijo nosilce list.

Naša javnost in rusko-romunski spor

Beograd, 24. aprila. (B) Vprašanje rusko-romunskega spora glede Besarabije smatrajo v diplomatskih in političnih krogih z vsakim dnem za vedno resnejše, ker se potrjujejo vesti o intervenciji francoske vlade, da bi se tudi naša kraljevina pridružila obrambni zvezi z Romunijo proti Rusiji glede Besarabije. Zaradi odsotnosti zunanjega ministra dr. Ninčića, ki je odpotoval v Fancijo in z ozirom na ostavko vlade, se o tem vprašanju trenutno ne more razpravljati.

Ves naš tisk, vladni in opozicijski, nastopa ostro proti akciji romunske vlade. »Politika« pravi v uvodniku, da se mora naša vlada upreti tej zahtevi Romunije do skrajnih mej. Naš narod je tako naklonjen Rusiji, da vlada ne bi mogla skleniti take zveze z Romunijo. Pa tudi, ako bi jo sklenila, je ne bi mogla nikdar izvesti. Francija ne more zahtevati tega od nas, ne zase in ne za Romunijo.

Pomemben govor Trockega.

Trocki za ojačenje ruske vojne sile. — Nova vojna?

London, 24. aprila. (K) Kakor je Reuterjev urad izvedel iz Moskve, je Trockij na tamošnjem železničarskem kongresu imel govor, v katerem je ostro napadel politiko Evrope in Zedinjenih držav severoameriških in izražal svoje ogorčenje nad prevzetno pisavo angleških listov. Omenil je, da se

inu zdi mogoče, da se londonska konferenca razbije in je glede na to izrazil mnenje, da inozemska posojila za Rusijo niso neobhodno potrebna. Rusija mora razviti vojaško kemijo, letalstvo in svojo vojaško moč, ker je sedanjí položaj nevzdržen in more prej ali slej dovesti do krvave vojne.

Ministrski svet.

Beograd, 24. aprila. (B) Nocoj je bila plenarna seja ministrskega sveta, na kateri se je razpravljalo o političnem položaju, ki se je nekoliko izpremenil z odločitvijo krone glede nadaljnjih konzultacij načelnikov parlamentarnih skupin. Potem je prišlo na vrsto reparacijsko vprašanje in naredba o prejemkih drž. namščencev ter nezadovoljstvo, ki se jih je polastilo. Vlada je sklenila, da je treba uradnike zadovoljiti. Potem je bila vzeta v razpravo postritev rusko-romunskega spora, ki postaja vedno bolj aktualen in ki ogroža splošni mir v Evropi. Ministri so potem poročali o raznih zborovanjih in o razpoloženju med prebivalstvom, nakar se je prešlo na tekoja resortna vprašanja.

Čudno postopanje romunske vlade.

Beograd, 24. aprila. (Z) Današnji listi poročajo glede na ropanje Romunov v Madošu in Bardanju, da je romunska vlada sklenila, odvzeto živino z ozemeli, ki so bila pred kratkim izpraznjena, spraviti na mejno črto in jo tam na javni dražbi prodati. Izkupiček te prodaje bi se po odbitku izvoznih taks in stroškov za krmjenje uporabil v korist oškodovancev. Listi so nad tem postopanjem romunske vlade ogorčeni. Na vse proteste naše vlade, naj bi Romunija povrnila vsaj del škode, ki jo je napravila med ljudstvom, romunska vlada molči in ne stori ničesar.

MEDNARODNI KONGRES ZA UROLOGIJO.

Rim, 24. aprila. (T) Danes je bil odprt ob navzočnosti kralja mednarodni kongres za urologijo. Na kongresu so zastopane države: Italija, Holandska, Združene države severnoameriške, Francija in Anglija.

Opozicija se bo absentirala?

Beograd, 24. aprila. (Z) Danes so se v političnih krogih razširile vesti, da opozicija 3. maja sploh ne pride v narodno skupščino, če bi Pašić-Pribičevićeva vlada dobila mandat za volitve. Ta abstinenca bi se podaljšala tudi na čas volitev, ki bi jih Pašić-Pribičevićeva vlada razpisala. Opozicijske skupine bi v tem zmislu vodile tudi abstinenčno propagando med svojimi volilci.

PONESREČENCI PRI ŽELEZNIŠKI NESREČI V ŠVICI.

Berlin, 24. aprila. (K) Kakor poročajo listi, so v Bellinzoni do večera popoldne ugotovili nad 30 mrtvih in nad 50 težko ranjenih. Med žrtvami so tudi strojevoje štirih strojev.

Bern, 24. aprila. (K) Švicarska hrzojavna agentura potrjuje, da sta švicarski državni poslanec dr. Helfferich in njegova mati pri železniški nesreči v Bellinzoni smrtno ponesrečila.

PRAZNOVANJE 1. MAJA V ITALIJI.

Rim, 24. aprila. (T) Vodstvo maksimalistične stranke je sklenilo odgovoriti na pismo komunistov glede praznovanja 1. maja, da maksimalisti zavračajo predlog komunistov. Ker so unitarci že odgovorili komunistom v istem smislu, je načrt za ustanovitev bloka vseh treh socialističnih strank v svrhu praznovanja 1. maja propadel.

ZBOROVANJE KOMISIJE MEDNARODNE ŽELEZNIŠKE UNIJE.

Firenze, 24. aprila. (T) Včeraj je začela zborovati komisija mednarodne železniške unije. Zasedanja, ki bo trajala več dni, se udeležijo zastopniki vseh večjih držav sveta.

BORZNA POROČILA NA 4. STRANI.

Proglas načelstva Narodno-napredne stranke.

Načelstvo Narodno-napredne stranke je izdalo na somišljenike proglas Somišljeniki!

Stoletja je tlačilo Slovence tuje gošpodstvo, ki mu je bil usuznjen telesno in duševno. Zavedajoč se polagoma svoje samobitnosti je bil jel rahljati svoje spono. Hotelo se mu je lastnega življenja, hotelo se mu je mesta na soncu, istega z drugimi narodi.

Prosvetno in gospodarsko delo sta pripravljala njegovo osamosvojitve, sta utirala pot, ki naj bi po njej mal plemenski rod dospel do svojega političnega cilja, ko postane narod z vsemi pogoji take politične edince.

Pot je bila trnjeva in delo trudapolno. V neprestani borbi s sovražnimi sosedi, ki jim je pohlep po naši nebeski, po svoji legi zavidanja vredni zemlji narekoval uničevanje našega ljudstva; v vedni kljubovalnosti proti vsiljenim mu gospodarjem smo se razvijali, napredovali in rasli.

Narodno-napredna stranka ima na tem delu in na tej borbi neoporečni svoj delež, ki ga je mora priznati vsaka nepristranska politična zgodovina našega naroda.

Vedna pravica je prišla na pol pota nasproti našemu hotenju. Iz gigantske borbe, ki so bili na njej udeleženi vsi kontinenti naše zemlje, je prevladala usoda tudi našemu slovenskemu rodu naklonila najdragocenejšo, kar gre narodu, ki se mu hoče živeti: svoboda. Res, da ne še vsemu! Vendar blagujemo srečni zgodovinski trenotek, ki je nas Slovence v eno politično celoto združil z brati Hrvati in Srbi. Bili smo nekdanj ena rodbina. Tisočletna, tujih uplivov polna povestnica nas je bila ločila.

Danes tvorimo svobodno in samostojno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, tudi v mednarodnem svetu splošno nazvano Jugoslavijo, pod vladarstvom prejasne kraljeve rodbine Karadjordjevičev.

Na široko se nam je odprlo obzorje v smeri naše prosvete, našega gospodarstva in neštetihih socialnih vprašanj, kakor tudi v smeri našega političnega dojma. Nove razmere nas silijo k novi orientaciji, v novo mišljenje in v novo udejstvovanje. To povelje prihaja slehernemu poedincu in celoti, pa tudi dosedanjim političnim strankam, z njihovimi dosedanjimi programi in političnimi cilji. Prilagoditi se morajo novemu okviru, ako nočejo, da se jim pripeti, da padejo iz njega.

Novi politični vidiki so morali prevzeti vodstvo tudi naše Narodno-napredne stranke. A če vprašamo, kakšni so ti vidiki, zlasti napram današnjemu političnemu položaju, tedaj ne dobimo primernejšega odgovora, kakor če navajamo oni del političnega testamenta našega pokojnega voditelja dr. Ivana Tavčarja, ki se glasi: »Mi smo za absolutno narodno in državno edinstvo pod dinastijo Karadjordjevičev. Za Slovence to je edini spas. To je naš program in vogelni kamen naše politike.«

V upoštevanju teh političnih vidikov je naša oživila stranka na zboru zamupnikov meseca februarja 1923 sprejela kot temeljne točke svojemu programu:

»Narodno-napredna stranka hoče narodov napredek v vseh njegovih plašeh in v vseh panogah na gospodarskem, kulturnem in socialnem polju. V teh smereh hoče pospeševati razvoj slovenskega naroda kot kulturne edince, v teh smereh »sredotočiti svoje delovanje v korist narodu Jugoslovenskemu kot politični edinci.«

»Brezpogojno priznavamo eno in nerazdelljivo kraljevino jugoslovansko, osnovano na pravičnosti, bratski enakosti in svobodi.«

»Stojimo za obrambo države proti vsakemu pokretu, ki neposredno ali posredno ogroža državno jedinstvo, kakor smo tudi proti vsakemu rušenju narodne sloge, s karemi se to jedinstvo slabi. Sami v neolčljivem državnem jedinstvu je zagotovljena bodočnost tako Slovencev kakor Hrvatov in Srbov.«

»Enotna državna in nacionalna zavest bodita temelj naši državi.«

Ta program je danes aktualen bolj ko kdaj in bo kot tak še ostal za doledni čas. Toda vedno bolj se zavedamo, da tega svojega programa, čega hočemo uresničiti, ne moremo vspešno vršiti kot v ozke meje potisnjena provincialna stranka, marveč le v najozi zvezi z združitvijo z velikimi strankami, ki v drugih delih naše države zasledujejo iste cilje ter na način in s sredstvi, kakor je to zapisano v programu Narodno-napredne stranke.

Ko pa se oziramo po taki veliki stranki, vidimo da nam je po ideji in po programu najsorodnejša Narodna radikalna stranka. Narodno radikalna stranka pa odlikuje pred drugimi strankami tudi prednost, da nam po vsej svoji preteklosti, po svoji doslednosti in po svojem dosedanjem delovanju daje naigotovejšega jamstva, da se vresniči njena in tudi naša politična ideja, njen in tudi naš politični program.

Stranka sijajnih tradicij je globoko vkoreninjena v narodu. Prežeta demokratskega duha je bila znala pritegniti vse narodove sloje in stanove k velikemu delu osvoboditve. Velicina njene misli in njeno širokogrudnost spoznamo na dejstvu, da je ob novih razmerah takoj bila pregledala svoj program ter je, prej izrazila srbska stranka, z novo idejo objela i Hrvate i Slovence. Od nas je torej odvisno in v naši volji je, da je NRS toliko hrvatska in slovenska stranka, kolikor je bila prej samosrbska stranka.

NRS je po prevratu vse svoje preizkušene državniške zmnožnosti dala na razpolago narodu in državi. Imajoč pred očmi celoto, to je državo in njene koristi, je smoteno uravnavala svojo politiko po tem. Valutno vprašanje in naše narodno gospodarstvo je radikalna vlada po tolikih nesrečnih eksperimentih prejšnjih vlad spravila v pravi tir. Ona je prva, da ne omenjamo drugih podrobnosti, vzela v resen pretes vprašanje javnih nameščenec. Reden državni proračun in njega ravnotežje je njeno delo. Uprava se izboljšuje, prejšnje obupne prometne razmere se popravljajo od dne do dne, ureja se naše razmerje do inozemstva, kjer raste ugled naše države — skratka, smo na pravem in rednem potu konsolidacije.

Uvažuje vse te okoliščine je zbor zamupnikov Narodno-napredne stranke 23. aprila 1924 sklenil soglasno, da se naša stranka združi z Narodno radikalno stranko.

Narodno-napredna stranka prinaša v to združbo svojo nacionalno zavest, svojo udanost državi in kralju, svojo čisto in neomadeževano preteklost, svojo poštenje, svojo tradicionalno voljo, da s svojim nasvetom, z mišljenjem in z delom koristi narodu in njegovi državi. Narodno-napredna stranka prilaga svoj delež h koncentraciji vseh nacionalnih sil na programu N. R. S.

Načelstvo Narodno-napredne stranke.

Primorska Velika noč.

Trst, dne 22. aprila.

Zalostna je bila naša Velika noč, toda kljub temu je ostala naša vera trdna in slej ko prej vernimo, da zadone tudi nam enkrat veseli velikonočni zvonovi vstajanja, zakaj zmaga pripade pravici in ne krivici. Ali je naš optimizem upravičen? Ali ga morda ne pobijajo in ubijajo žalostne razmere, v katerih živimo in zdihujemo dan za dnem od zore do mraka? Ali ni naravnost smešno govoriti o optimizmu sprčo tolikoga trpljenja, sprčo neštetihih ran, iz katerih nam krvavi naše narodno telo, sprčo brezštevilnih moralnih udarcev, ki nam morijo našo dušo?

Narod, ki hoče živeti, si ne stavi takih vprašanj. Življenje narodov ni nikaka matematika, temveč sledi pravilom, ki se ne da jo stisniti v par okornih formul. Le ena formula velja in ta nad vsemi drugimi, ki se ji morajo brezpogojno podrediti. To je formula narodnega egoizma, čustvo, da nam je naš narodni obstoj vprašanje »biti ali ne biti«, vprašanje življenja ali smrti. Ta naš narodni egoizem, ta naš nacionalizem mora biti naš vrhni program — program borbe za življenje proti vsem silam, ki hočejo kakorkoli zanašati v naše vrste vero v smrt namesto edinega resničnega narodnega optimizma in neomajne vere v boljše dneve popolnega narodnega vstajanja.

Pot do vstajanja je pot na Kalvarijo in na tej poti ni časa, da bi si stili vprašanja, ki sem jih zgoraj mimogrede omenil. Ali je treba vztrajati pod križem in iti do vrha ali pa pasti pod bremenom in obležati na pol poti. Le v prvem slučaju vodi pot skozi trpljenje, muke in pomanjkanje do končnega in zmagovalnega vstajanja. To nas uči zgodovina vseh narodov, to nas uči vsakdanje skušnje, to čutimo, to nam narekuje naš narodni egoizem, ki se očituje v našem zdravem in edino resničnem nacionalizmu.

Nikdar ni bilo našemu mučenikemu ljudstvu v Primorju to razpoloženje velikonočnega nacionalnega optimizma bolj potrebno kakor v sedanjem hipu njegove tužne zgodovine. Naša pot gre po strminah politične in gospodarske Kalvarije. Posebno pod sedanjim fašistovskim režimom občutimo vso težino tega neizprosnega dejstva. Od zadnje Velike noči do danes je palo po nas in naših pravicah nešteto udarcev, ki so zapustili na našem telesu sledove globokih in skelečnih ran. Kot narodna manjšina pripadamo državi, ki narodnih manjšin sploh ne priznava. Nočejo nas iztebiti — pravijo — temveč zahtevajo le od nas, da se moramo asimilirati. Odpadniška propalica Peternej je ob času volilne propagande izblebela, kaj to pomeni, kako si njegovi gospodarji predstavljajo to asimilacijo. Obetal je našemu zavednemu ljudstvu usodo Baskov in Bretoncev na Francoskem. Znano je, da je Francija poleg Italije skoraj edina država, ki tudi načelno odklanja že sam pojem narodne manjšine, prepoveduje kot državno nevarno vsako drugo narodno kulturo razen francoske. Ze po tem si lahko mislimo, kakšno mora biti usoda Peternejlovih Baskov in Bretoncev: skupina v narodnem oziru popolnoma brezpravihi človeških bitij, plemena, ki jih država priznava zgolj v zoološkem pomenu te besede. Kulturno in duševno Baski in Bretonci se ne priznavajo, so prepovedani.

S tako usodo je skušal čimno tolažiti naše ljudstvo po volilnih shodih prodani hlapec Peternej. In rimska vlada tudi ne skriva svojih namenov, da potisne naše zavodno in izobraženo, napredno in kulturno ljudstvo na mižno takega zgolj zoološkega obstanka. Vsa njena politika, posebno pa vsa politika fašistovske vlade v naših krajih zasleduje očitno in do nesmrtnosti brezobzirno ta protikulturni, nečloveški in naravnost barbarski cilj. V ta namen so bile odpravljene naše deželne in občinske avtonomije. Temu cilju ima služiti razdelitev Primorja v štiri različne pokrajine: furlansko, tržaško, istrsko in kvadersko. Vsa državni urad, vsaka orožniška postaja, vsaka uradna sploh — z eno besedo ves upravni aparat deluje in posluje v smeri k tej zaslužjevalni asimilaciji našega naroda. Skozi omenjene štiri pokrajine, ki jih je ustanovila fašistovska vlada v Primorju, tečejo važne železnice, ki imajo vsaka svojo raznarodovalno vlogo, naperjeno proti narodnemu obstoju našega slovenskega ljudstva. Ko je bil izdan v začetku lanskega leta odlok o razdelitvi Primorja na imenovane pokrajine, je fašistovski tisk brez ovinkov in naravnost poudarjal, da morajo imeti te železnice tudi svoj veliki politični pomen, ki naj obstoji v tem, da bodo omogočale fašistom »kontrolno« nad dejanjem in nehanjem drugorodnega prebivalstva, ki živi na ozemlju, po katerem tečejo ta politična prometna sredstva. Kaj pomeni fašistov-

ska »kontrola« nad našim narodom, to ve danes že vsak otrok in ni mi treba šele razlagati.

Obenem z deželno nam je bila vzeta tudi občinska avtonomija, tako da danes nismo več gospodarji svojih občin, kakor smo bili pred vojno. Na eni strani stoji dejstvo, da je Italija skrajno centralistično urejena država, ki ne priznava nikakih stvarnih in resničnih avtonomij, na drugi strani pa priznava italijanski občinski red občinskim tajnikom tako važno vlogo in tak vpliv na občinske zadeve, da pravi gospodarji občin niso več župani, temveč občinski tajniki. Za službo občinskega tajnika je predpisana v Italiji visokošolska izobrazba. Biti občinski tajnik pomeni že imeti mesto z lepo karijero. Ze to dejstvo zadostuje, da bodo mogotci proglasili mesta občinskih tajnikov za nedostopna Slovincem. V kratkih letih bomo torej imeli po slovenskih občinah same italijanske občinske tajnike, seveda fašiste, ki bodo občinare brezobzirno terorizirali. Dosedaj se sicer čita v razpisih natečajev, da se zahteva znanje italijanskega in slovenskega jezika, toda koliko časa bo to trajalo? Saj je vendar znano, da so bili nekateri občinski sveti razpušteni, oziroma nekateri župani odstavljani tudi zato, ker niso znali italijanski, drugi zopet zato, ker so bili protijemu, da bi se odpravila slovenska šola, oziroma spremeniha v italijansko itd. Take in slične stvari stojijo črno na belem v uradnem listu kraljevine Italije.

Vse uradno dopisovanje občin se vrši že davno izključno v italijanskem jeziku, a italijanski uradni jezik ni predpisan samo za občevarje s prefekturami in podprefekturami, temveč tudi za sestavljanje zapisnikov o sejah občinskega sveta, sklepih in vseh drugih dejanjih. Italijanizacija naših občinskih uprav je torej takorekoč že gotova stvar in ne bo nam treba čakati bogve kako dolgo, da bo vlada predpisala, da zadostuje za službo občinskega tajnika po naših krajih tudi znanje samo italijanskega jezika. Tedaj pa se bodo Slovinci prav gotovo popolnoma zastopili in brez vsakega upanja na uspeh potezovali za to službo ali pa jo bodo mogli doseči le za ceno narodnega izdajstva in odpadništva!

Ta kruti sistem neizprosne poitalijančevanja naših krajev oboje vse javne urade in ustanove, tudi sodišča. Obravnave v slovenskem in hrvatskem jeziku so prepovedane in odpravljene tudi po čisto slovenskih krajih. Ne samo to, temveč hoče vlada tudi v praksi onemogočiti vsako uveljavljanje slovenskega jezika. Zato je odpuščila celo vrsto sposobnih, pridnih in vestnih sodnikov samo zato, ker so bili slovenske narodnosti in je bila vsled tega nevarnost, da bi se tuptati lahko spregovorila v sodni dvorani mimogrede tudi kaka slovenska beseda, n. pr. v slučajih, kjer bi sodnik stranki drugače nikakor ne mogel razumeti. Vlada je to »nevarnost« korenito odpravila s tem, da je tudi tistih par slovenskih sodnikov, ki jih je milostno obdržala v službi, poslala v čisto italijanske kraje, a po naših krajih je nastavlja sodnike, ki so pristni Lah in ne razumijo niti besede našega jezika. Tako se nas sodi s pomočjo tolmačev in kako vršijo sodnje na ta način svojo važno in koščljivo nalogo, si ni težko misliti.

Najgroznejše, kar je moglo zadeti primorske Slovence, pa je Gentile-jeva šolska reforma, ki odpravlja vse naše ljudske in srednje šole. Letos so poitalijančeni samo I. razredi. Učitelji so sicer ostali slovenski, toda poučevati morajo v italijanskem jeziku. K letu bodo poitalijančeni drugi razredi, tretje leto tretji itd. do končnega poitalijančevanja vseh naših ljudskih šol. Učitelji so, kakor sem rekel, še naši, toda vsaka šola ima svolega posebnega »vladnega komisarja« v osebi specialista za italijanski jezik. Razume se, da je resnični gospodar šole on in ne voditelj-Slovenec. Tako je naša ljudska šola v bistvu že letos popolnoma pohabljena, ponekod pa tudi že amputirana, kakor n. pr. v tržaški občini, kjer so vse slovenske ljudske šole brez prvega razreda. V začetku šolskega leta so namreč prišli voditelji italijanskih šol, kar pobrali otroke prvega razreda in jih odpeljali v italijanske šole. Vsi protesti proti temu šolskemu ropu so bili seveda brezuspešni.

Ne bom več našteval, g. urednik, zakaj te štiri globoke rane, ki so nam bile prizadene v l. 1923/24, so dovolj zgornje priče o našem pravnem položaju. Le eno je treba še dodati v izpopolnitev slike, dejstvo namreč, da se po vsakem našem večjem srečanju nahajajo že fašji, ki so jih ustanovili pri vandrani uradniki s pomočjo drugih elementov, ki silijo v naše kraje in ki so večinoma ljudje zelo sumljive vrednosti. Ti fašji se ustanavljajo po določenem in preučanem načrtu. Nasprotniki hočejo

razpresti z njimi mrežo, ki naj oplete in ovije naše ljudstvo, da bi se ne moglo niti geniti. Ti fašji se smatrajo v taboru naših nasprotnikov za prave posadke, za prave naslednike in dediči nekdanjih rimskih legionarjev. Oni so tudi čuvarki in varuhi one druge mreže, ki se istočasno razprede na škodo našega ljudstva, t. i. mreže otroških vrtec, ki naj polovi in narodno podavi naše nežne otročiče. Tajniki in voditelji teh fašjev so inspiratorji upravnih oblastev v naših krajih, in ne samo inspiratorji, temveč pravi zapovedovalci, katerim se morajo oblasti pokoriti brez prigovora ter preganjati in zatirati naše kulturne ustanove, društva in tudi posamezne kulturne delavce.

Skratka: naval na naše ljudstvo je grozen na vsej črti, pritisk neizprosno z vseh strani. Ali se vam ne zdi, g. urednik, da je naš položaj popolnoma drugačen, nego je bil pod bivšo Avstrijo, da je drugačen nego položaj narodnih manjšin pri vas v Jugoslaviji, da je težavnejši nego je položaj katerekoli druge manjšine v Evropi? Ali se vam ne zdi, da se tam gori pri vas morda ne zavedate pravega bistva tega našega položaja? Ali bi ne bil čas, da bi končno postavili vprašanje naše narodne manjšine na tako podlago, da bi bil ta problem enak za vse stranke brez razlike političnega in svetovnega naziranja? Da, čas je, skrajni čas a potreba tem večja, čim večkrat nas vidi na teh pod težkim križem na strmem obronku naše Kalvarije! Ni treba za to nikakih posebnih sporazumov, nikakih političnih paktov med strankami, temveč na, bi bil to spontani izraz sočutja s trpečim bratom...

To so naše iskrene želje, ki jih pošiljam bratom onstran meje obenem z našimi velikonočnimi voščili. Ob vznosu Kalvarije smo, pot je dolga in strma in križ težak. Toda tam visoko gori vidimo vrh Kalvarije, vidimo ga v velikonočnem slihu zmagovalja pravice in svobode, vidimo ta svetli cilj v luči neugasljive vere našega nezlomljivega nacionalizma. Ali je dopustno, da bi nam to našo zvezdo vodnico zakrili oblaki razdiralnega strankarstva, da bi nam ta svetli in vzvišeni cilj našega trpljenja zagrmel mračne megle medsebojne bratomorne borbe?

Ne, to se ne sme in ne sme zgoditi!

Poincaréjeva volilna ofenziva.

Francoski min. predsednik Poincaré je nenadoma otvoril volilni boj z govorom v Luna Parku in prehitel tako svoje politične nasprotnike. Na banketu Republikske demokratske in socialne stranke je Poincaré razvil program bodoče francoske zbornice, ki naj predvsem obsega finančno izboljšanje, obnovo opustošenih pokrajin, poenostavljenje uprave, pospeševanje industrijske in zemeljske produkcije, izrabo bogastva francoskih kolonij in socialne reforme. Za izvršbo teh velikih nalog je pa predvsem potrebno popraviti parlamentarne metode in izpremeniti poslovni red zbornice, ki je poln bizantizmihih komplikacij. Poincaré je na koncu svojega govora proglasil, da ne dvomi, da bodo volilci odobrili njegovo notranjo in zunanjo politiko in dovolili njemu in njegovim prijateljem, da pri nje vztrajajo. Neumorno iskanje boljše za državljana in za celoto, splošno blagostanje, svetovni mir in trajno napredovanje civilizacije, to je cilj njegov in njegovih prijateljev, to je cilj Francije! Njena zemeljska lega, njeno ljudstvo in njena zgodovina narokujejo Franciji, da postane marljiva so-trudnica na delu obćega pomirjenja. Ali mir dosedaj Franciji ni bil dan, in ne verjamemo, opominja Poincaré, da je že vse napravljeno in da je ura odpočitka že prišla. Treba je čuistnosti. Čim bolj ljubimo mir, tembolj moramo biti odločni ne dovoliti, da bi bil pretrgan ali ogrožen. Ta volja je k sreči enako močna pri Franciji in pri njenih zaveznikih.

Govor kaže, da računa Poincaré s popolno gotovostjo, da bo zopet on tisti, ki bo odgovoren za politiko Francije po volilnem boju. Po uspehih, ki jih je dosegel v zadnjih tednih, je jako verjetno, da bo zmagal on in njegovi politični prijatelji. Ker je nakazal bodoči zbornici program, ki je sprejemljiv za vse stranke, razven za ekstremne na levo in desnici, je jako mogoče, da se bodo morale tudi druge stranke prilagoditi njegovi veliki ofenzivni potezi in predlagati svojim volilcem Poincaréjev program. Sicer bo pa že bližnja bodočnost pokazala, ali je gospod Poincaré prav računal.

Naročajte »NARODNI DNEVNIK«

Slovenska bol.

Maribor, o Veliki noči 1924.

Zunaj žije topla pomladansko solnce, v kavarni, zakajen od dima pa se prav nič ne pozna, da so napočili novi dnevi, da je premagana mrzla emocija in neprijetna zima. Ob mramornatih mizah, postavljenih v dolgih vrstah od stene do stene sede vsakdanji gosti in čitajo, čitajo, čitajo. »Kako se reši vladna kriza? Kdo sestavi novo vlad? Pridi? Pridi?« Davidovič? Korošec? Radić? — To so vprašanja, ki zanimajo vse te različne ljudi, ki iščejo odgovorov v političnih vesteh časopisja. Politika, politika, politika... sama visoka politika. — Ozreš se in poslušaj razgovore svojih sosedov in zazdi se ti, da je imel popolnoma prav tisti, kdorkoli je že bil, kajti imena se več ne spominjam, ki je rekel, da imamo Jugosloveni milijone ljudi, ki bi bili sposobni za prevdarne volice, disciplinirane člane političnih strank in narodne delavce.

Če bi le bilo manj te politike, te visoke politike... Kavarniški dim postaja vedno bolj za-dušljiv in fizično čutiš, kako te vleče tja ven v praznični pomladanski popoldan. — »Plačini, halo, plačini!« — Pride in plačamo! Omižje se dvigne in že pohitimo ven, v solnce, v pomlad. — »Kam?« — Toliko lepih izletniških točk ima naš Maribor, naša inteligenca pa pozna samo Limbuš. Samo Limbuš je želja in nedoljsko hrepenenje vseh, ki presede teden v uradu, v kavarni ter na različnih sejah in občin zborih lokalnih društev, klubov, organizacij... »V Limbuš?« — »Ne! Drugam, vsaj za spremembo drugam!«

Premagana je limbuška skušnjava in naša »hrabra« četa se pomika v popolnoma nasprotno stran — proti Slovenskemu gorcam. Gorica se dviga za gorico, vse so poselane z vinogradi, sadovnjaki, zelenjaki, šumicami, nežnimi travniki in belimi hišami.

Literarna pomlad v Orijentu.

V sedanjih težkih povojnih dneh, ko nas pretresa tisoč političnih, gospodarskih in drugih vprašanj, ko tičimo do temena v lastnih domačih razmerah, gremo navadno brez interesa celo mimo izloženih oken knjižaren, v katerih se nahajajo naša najnovejša literarna dela. Naši domači literarni sami se posveča mnogo manj pažnje, kakor bi bilo treba, saj literatura ni samo maha enodnevnic, kakor politika, ampak je nekaj stalnega, kar ohranja včasih tisočletja in tisočletja svojo vrednost. In če se tako malo brigamo celo za domače literarne pojave, kakor naj se zanimamo potem za literarne pojave drugod in naposled celo v Orijentu: v Turčiji, v Perziji? Kdor pa vsaj včasih dvigne glavo in pogleda tja doli preko evropskih plovov, ve, da se pojavlja danes med muslimanskim svetom nova kulturna pomlad. Stoinstoletja je dremal ta pisateljski svet v svojih harenih ob strahu in zapeljivih hurik, stoinstoletja je poznal skoro samo eno literarno delo — koran, (če ga sploh smemo tako imenovati). Mi v Evropi smo mislili že, da se ta pravilni svet sploh nikdar ne bo prebudil in vendar se bujdi! Zdi se, kakor da so muslimanski narodi ta stoletja počivali samo zato, da si naberejo zakladnice novih moči, da jih izrabijo ko pride čas. Ta čas je prišel sedaj.

Prve tople sapa, znanike nove muslimanske pomladi, so se pojavile že pred leti v Turčiji in sicer ravno v literaturi. Po dolgih stoletjih spanja je dobil turški narod pisatelja, ki se je v svojih delih dvignil nad letargijo in konservativnem lajzamu ter pričel uvajati v turški svet nove literarne in socialne probleme. Ta moč je Jakub Kadri. Kadri je pisatelj — reformator turškega življenja, socialist v evropskem smislu in literarni pobornik nove Turčije. Njena ob-

strani stoji — in to je za konzervativno doverljajšo Turčijo najbolj interesantno — ženska, pisateljica Halide Edib Hanum. Ta ženska je zavrgla vse stare tradicije, zapustila prva harem, odstranila prva z obraza kopreno ter pričela pisati moderne pesmi in romane. Da hodijo danes že vse izobraženejske Turkinje in tudi številne preproste ženske svobodno okrog, da se udeležujejo na raznih poljih javnega življenja in da se gojijo tudi že v politiko, je v prvi vrsti ravno zasloga Halide Edib Hanum. Poleg teh dveh se pa zbira še cela vrsta mlajših pisateljev in pisateljic moderne Turčije in pred politiko gre literatura ter ji pripravila nova pota. Kemal paša je samo izvrševatelj onega, kar je začrtala nova turška literatura.

Nova literarna pomlad v Turčiji seveda ni mogla ostati brez vpliva v sosedni in bratski Perziji, posebno še, ker ima perzijski narod veliko večjo literarno tradicijo nego pa turški. V zadnjih letih se pojavljajo tu tudi v Perziji novi poeti in pisatelji, ki vibrirajo čisto moderna pota, oznanjajo novo vero progressa, socialnih not in bude zaspele Perze iz stoinstoletnih snj. Na čelu stoji Omar Rubajid, ki je izšel iz Sole v prejšnjem stoletju živečega pesnika Hussejina ali Mirza, čegar največje in najznamenitejšo delo je »Alkoran ljubezni«. Ali Mirza je bil nekaj perzijski romantik in pomenja v perzijski literaturi nekoliko isto kakor Prešeren v naši slovenski. Rubajid je šel dalje. V svojih pesmih in spisih v prozi oznanja nacionalno vstajenje, socialno preobrazbo; sploh novo, svobodno življenje in udejstvovanje, tako da je pravi znanilec nove perzijske pomladi. Krog njega se zbira družba mladih in najmlajših, med katerimi se nahajajo tudi taki, ki so dokončali svoje študije v Evropi in dobro poznajo evropsko sodobno literaturo ter kulturno, socialno in politično življenje. Njihova dela čita z naslado perzijska mladina ter se pri tem navdušuje za novo življenje, nove pravice in nove vidike. Starim konservativnim Per-

zom to sicer ni docela prav, toda kaj hočejo? Mladost je vztrajnejša, borbenjeja in sposobnejša kakor starost, zato zmaguje in bo tudi zmagala. Sedanje politično gibanje v Perziji izhaja v prvi vrsti iz teh mladih krogov in tudi oznanjanje republikanstva je njihovo delo. V šahu vidijo največjo oviro modernizacije Perzije, prav tako kakor so jo videli njihovi tovariši v Turčiji v sultanu in kalifu.

Kakor sem že poprej omenil, je delo mladih perzijskih literarnih bojevnikov nekako lažje, kakor je bilo delo turških in to radi stare perzijske literarne tradicije. Makolokarna literatura na svetu se more pomasati s tako starimi umovi kakor ravno perzijska. Perzi imajo svoje sveto pismo, ki je staro že skoro 3000 let. To sveto pismo, imenuje se »Avesta«, je spisal slavi Zarathustra in v njem proslavlja dobrega boga Azuramazdo. Iz tega dela je jemal tudi naš Askerc spovi za svoje parabole. Sestavljeno je bilo približno 1000 let pred Kristusom. V letih 940. — 1020. je zbral judaške pripovedke slavne preteklosti znameniti pesnik Firdusi v svojem ogromnem delu »Šah-nam« — kraljevi knjiži. Pesnitev obsega 60.000 dvojnih verzov in preko 70 let je bil pesnik star, ko jo je slednjič dokončal. To svoje ogromno delo je spesnil po naročilu takratnega sultana Mahmuda in bi moral dobiti za nagrado 60.000 zlatih dukatov. Sultan se svoje obaveze ni držal in je poslal svojemu pesniku po dovršenem delu samo 60.000 srebrnikov. Ta je sedel ravno v kopaljo, ko so prišli k njemu šahovski odposlanci z nagrado. Besedolomstvo vladarja ga je tako razjezilo, da je srebrnike razdelil med odposlance, kopaljško in gostilniško osebje ter napisal šahu pikro pismo v verzih. Sah se je nekaj časa jezil, nazadnje je pa le spoznal, da je Firduzi storil krivico, zato je odposlal k njemu novo karavano s 60.000 zlatniki. Prišla pa je prepozno: srečala je ravno pesnikov pogrebni sprevod.

Znameniti perzijski pesnik je bil dalje

l. 1180 umrl Nizami, ki je zlagal ljubezenske epe. Skoro istočasno sta živel a še dva druga znanstvenika pesnika, derviš Dželoledin Rumi in Omar Khayyam, katerega dela so prevedena tudi v mnogo evropskih jezikov. Za primer Dželoledinovoe pozicije navajam tu odlomek iz neke njegove pesnitve:

Sem solnčne luči prašela, sem solnce zlat obod;

in prahu dem: ostani! a solncu: proč od tod!

Sem jutra svetla zora, večera nežni dih;

sem gaja šelestenje, šumenje gorskih vod;

sem jambor in sem veslo; sem ladja na valeh;

sem — kjer se poti ji neba — morja koralni prod...

Omarja Khayyana pesniško delo »Rubajate« je sploh eno najlepših del vzhodnih literatur. Delo opeva ljubezen, vino, življenje, minljivost vsega in vsebuje globoke filozofične misli. Od leta 1184 do 1281 je živel pesnik Sadi, ki je zlagal parabole, basni, izreke itd. Najznamenitejši perzijski lirik tedanjih dob pa je bil l. 1389 umrl Hafis. Njegova dela se lahko kosajo z najznamenitejšimi v svetovni lirski literaturi. Tem možem je sledil v 16 stoletju Saib, potem pa je perzijska literatura dolgo časa počivala. Prebudil jo je komaj v prejšnjem stoletju, že sprva omenjeni, Hussejin ali Mirza, kateremu so sledili sedanjí moderni pesniki in pisatelji, znanilci nove perzijske pomladi. Vzhod se torej prebujata tako duševno kakor tudi socialno in politično in temu prebujanju bo sledil gotovo tudi nov gospodarski razmah. Sveže sile, ki so stotletja spale, bodo knalu postale huda konkurenca trudni in izčrpani Evropi in morda bodo že prihodnja leta doprinesla do tega, da bomo morali temeljito revidirati svoje mišljenje o Orijentu.

Reševanje reparacijskega vprašanja.

V svojem važnem političnem govoru na zborovanju neodvisne delavske stranke v Yorku je rekel Macdonald med drugim tudi, da je izvedenjsko poročilo v marsičem pomembnejše in da bi angleška vlada lahko nastopila proti nekaterim točkam stavljenih predlogov. Vendar ne bo tega storila, ker bi ji to gotovo sledilo na to pot tudi ostale zavezniške države. To pa bi značilo ponovno zavlačevanje rešitve odškodninskega vprašanja.

Zanimivo bi bilo vedeti, katere točke izvedenjskega poročila je imel v mislih angleški ministrski predsednik. Gotovo je, da Angleži ne soglašajo povsem s Francozi. Že na okupacijo Poruhrije gledajo Angleži z nekoliko drugačnega stališča nego njihovi zavezniški Francozi. V tem vprašanju kolikor angleški politični in ekonomski interesi. Angleški politični interesi zahtevajo, da se ne povzpne nobena evropska država do ene višine, da bi utegnila škodovati angleškemu interesu. To je stara angleška tradicija, radi katero se je Anglija bojevala proti Napoleonu in tudi proti Nemčiji. Nedolga časa je bila, ko bi favorizirala veliki razmah Francije. Politično se torej ne more strinjati s poruhrijsko akcijo. Nekoliko drugače pa je z njenimi gospodarskimi interesi. Morda so pa ravno ti interesi mednarodni, da se ni z vso silo uprla francosko-belgijski akciji, marveč jo na tihem trpela. V Angliji je zavladala po volni velika brezposelnost. Za te delavce je bilo treba najti delo. Zasedbo nemškega ozemlja in nemški pasivni odporom je nastala v nemški industriji kriza. Metalurški industrija v Nemčiji je rabila premog, nemško gospodarstvo pa je rabilo tudi tuje proizvode. V obliki oziroma se ne Nemci obrnili na Angleško. Z obzidom so bili Angleži zadovoljni in računali so s časom, ki ga gotovo prinesel nemško svobodo in s tem v koncern evropskih držav Nemčijo kot protiutež proti francoski ekspanzivnosti.

Menda ni treba posebno povdajati, da se v vprašanju okupacije strinjajo francoski politični in gospodarski interesi. Cilj francoskega zun. politike je oslabilen Nemčije in zasedba Poruhrije, če ne drugega, vsaj zavlačevanje nekdanje nemške sile. Kar se tiče ekonomskih koristi pa je imel general Daves prav, ko je rekel, da je Francija z zasedbo mnogo pridobila, čeravno skušajo Nemci še vedno dokazati, da ni to glavni namen Francozov. Od zasedbe se je pričakovalo v zasedenih industrijskih krajih kljub devetmesečnemu pasivnemu odporu znatno zvišala in ogromno množico premoga so se izvažale na Francosko in v ostale zavezniške države.

Nekoliko drugačna je stvar pri ekonomsko-gospodarski obnovitvi Nemčije. Rešitev reparacijskega problema, gledana s tega stališča, dokazuje, da se v tem slučaju pri Angležih ekon. in pol. interesi, da pa je pri Francozih baš obratno. Anglija je industrijska država in potrebuje obsežna tržnica. Z vojno je izgubila precej svojih izvenevropskih trgov, v Evropi pa Nemčijo, ki ne more vsled slabe valute uvažati angleške blaga. V interesu angleških industrijskih krogov je torej finančno močna Nemčija. S tem pa bi bilo doseženo še nekaj več: Nemčija bi se okrepila tudi politično in tako pripomogla do takega ravnotežja, ki si ga želi angleška zunanja politika. Iči stremi za tem, da ohrani britanski imperij svojo prejšnjo moč. V tem oziroma na kolikarjavo francoski politični z gospodarskimi interesi. Francija ne more imeti proti obnovitvi nemške finančne sposobnosti ničesar, ker ve, da dobi lahko edino od finančno trdne Nemčije svojo odškodnino. Toda finance so hrbtenica politične moči in tu se pojavlja vprašanje francoske varnosti z velemementno silo.

Ako primerjamo s temi izjavami izvedenjskega poročila, moramo priznati, da je imel Macdonald prav, sicer pa je zagrešil to indiskretnost, da je na javnem shodu namignil na mnenje v Foreign Office, ki bi lahko imelo zelo delikatne posledice. Vendar pa je poročilo v celoti tako, da lahko Londonu in Parizu nadaljna pogaianja med dobro voljo, kajti brez te je vsaka preiskava nemške plačilne zmoglosti brezpredmetna. In ta volja je podana in sicer tembolj, ker stopa politični interesi nekoliko v ozadje, ker so edino dobri odnosi med Londonom in Parizom najboljši jamstvo za konsolidacijo pojovne Evrope.

Oste so cerkve in cerkvice: vsi svetniki, kolikor jih premore naša pratika, so si tu postavili domove. Sv. Peter, sv. Jurij, sv. Jakob, sv. Božen, sv. Kungota, sv. Marjeka, sv. Barbara itd. itd. brez konca in kraja. Se glase te litanije vseh svetnikov. Pobožen je bil tisti slovenski rod, ki je graščak slovenske zavetnosti in čisto pozabljen na nase in na svojo bližnjico, ki ni imela strehe nad glavo, nima prostora, kamor bi položil svojo trdno glavo. Pobožen je bil ta rod in pobožen so se danes njegovi potomci... O pobožnosti, primicijah, procesijah, žezdravnikih je govoril toliko naš svetotrojski škofski romani, v svojem edinem slovenskogoriškem romanu, čigar središče in glavni junak je »kontrolor Škrobar«, da bi se ne dalo o tem povedati nič več novega. Povele pa je tudi še nekaj drugega, ki prav nič ne pristaja pobožnosti in nam s tem razkril njegove. Ali je danes drugačen? Je danes že dozdravljena ta slovenska bol?

Po čestni nasprotni prihaja kmečki zakonik, ki par — mož in žena. Opetekata se semo, za njima prihaja skupina mladih fantov, skupina, ki prepeva hreščede neko pesem v strahni nemščini se zbliže. Korak za korakom srečujejo ljudi: moške, ženske, stare, starike, fante, dekleta, otroke — vse je bilo... Vaški svetnik obhaja svoj god; žegnajo, masa — potem gostilna, godba, ples — opet gostilna, vino, godba, ples, petje, prepri — in nazadnje pobil! Prispemo v vas. Pod cerkvijo, ki je slavnostno okrašena, stoji gostilna. Iščemo prostora na verandi — vse polno; iščemo prostora v sobi — vse zasedeno; iščemo domači godci v zelenih stajerskih klobučih; tu pole skupina fantov in deklet z masničarji v rokavih okroglo pesmi; po tihem tihem, celo tla so vsa namočena v to žlahtno kapljico. — Vse je pijano... S težavo najdemo mizo in stoli... Krog nas razsaja divji bakanal. Pri kosodni mizi sedi kmetica, mati, suha je,

Nemška industrija se umika v sredo dežele.

Ko so Francozi zasedli Poruhrije, so pisali njih listi da Poruhrije ni samo jamstvo za to, da bodo Nemci plačali vojno odškodnino, temveč tudi gotova garancija za varnost njih dežele, češ da je Nemčija brez Poruhrije tako oslabiljena, da ne bo mogla njena ostala industrija v slučaju vojne dovoli producirati.

Toda kmalu so se javili glasovi, ki so dejali, da je to popolnoma napačno: četudi Nemčiji manjkajo ruhrski proizvodi, je vendar v stanu zadostiti potrebam svoje vojne industrijske produkcije. Vzrok temu pa je najnovejši razvoj srednje Nemčije v veleindustrijskem oziru.

Pred vojno so bile tri velike industrijske dežele v Nemčiji: Rensko-Westfalska, Saska in Gornja Slezija. Lito železo, jeklo, premog, koks in stranski proizvodi premogovne destilacije so se tu nahajali v izobilju.

Danes se je pa položaj v tem oziru popolnoma spremenil: Rensko-Westfalska je zasedena od zavezniških čet, Saska se nahaja tik poleg Češkoslovaške, najimfinnejše zavezniške Francije, in Gornja Slezija je bila deloma priključena Poljski, deloma pa je stisnjena med Poljsko in Češkoslovaško.

Toda industrija centralne Nemčije se je na velikanski način razvila, predvsem v okoličih Berlina, potem ob srednji Labi in ob dolnji Saali, slednjici okoli velikih pristanov: Bremena, Hamburga, Kiel, Lübecka in Stettina.

Mehanične konstrukcije, kemične industrije in električna energija prevladujejo okoli Berlina. Ob srednji Labi in doljni Saali se je ustanovila po vojni cela vrsta kovinskih tovarn in obenem je naraščalo proizvodnja lignita in njegova destilacija. V pristanih na številni plavaji uporabljajo premog, ki ga uvažajo iz Anglije.

V tem izrazitem razvoju velike industrije v srednji Nemčiji ne smemo videti samo slučaj, temveč premišljeno umešljanje dobro preračunanega načrta, pri čigar sestavi se je brezdvomno predvsem udeležil nemški generalni štab.

Zadostni dokaz zato je, da so premetili vse tovarne, ki izdelujejo topniške izdelke in vse kemične tovarne iz obmejnih krajev v sredo dežele.

Drobne vesti.

Muscolini je bil imenovan za rimskega meščana. Slavnostna proglasitev se je izvršila na praznik obletnice ustanovitve Rima dne 21. aprila.

V poljskem mestu Zyrdorv je bila izvoljena popolna komunistična občinska uprava. Za župana je bil izvoljen neki krojač, za podžupana neki brezposelen, svetovalec so sami manjši obrtniki in komunisti. Meščanski volilci sploh niso volili.

Podpisane je bilo že 700 milijonov dolarjev nemškega zunanje posojila. Največ so podpisali Amerikanci in Angleži.

Sokolstvo.

Sokolstvo in Malajeva slavnost v Gušanju. Dne 29. maja bodo naši bratje v Meziški dolini obhajali na najslavnejši način 5. obletnico osvoboditve Meziške doline in bodo pri tej priliki odkrili lep, velik spomenik v Koroških bojih padlimu junaku poročniku Francu Malajcu. Junak Malaj je bil član sokolskega društva v St. Jurju (Celjska sokolska župa) in je takoj po prevratu zbral peščico svojih zvestih in z njimi zasedel Koroško do Velikoveca, odkoder je pregnal nemške tolpe, ki so spletale nov suženjski ves za naše koroške rojake. Zasedbo je bil čas držal vstrajno, dokler ni prišla pomoč iz zaledja. Dne 6. maja 1919. leta je pa padel tisti Gušanju. Njegovo mrtvo truplo je prišlo Nemcem v roke. Oskrnili so ga na najpodlejši način in opljuvanega in razmesarijenega zakopali na Gušanjskem pokopališču. Obenem z njimi sta bila pokopana Slovenec Ermenc in Srb Kujundžić, oba vojaka njegove čete. — Manifestacija je zamisljena v velikem obsegu in bodo pri njej sodelovale vse narodne korporacije. Koroško sokolsko krožje priredi na čast slavnosti in v počastitev padlega brata a dan v Gušanju svoj okrožni zlet. Ker je slavnost velike narodne važnosti, je pozvalo starešinstvo JSS župi Celje in Maribor, da pri tem zletu po možnosti sodelujeta v kar največjem številu. Odbor za Malajev spomenik potrebuje še večjo vsoto za kritje stroškov za prelep spomenik, ki bo vseokan v skalo tam, kjer je Malaj padel.

zdelana; v naročju drži otroka, ki še ne hodi, pa je že drugi na poti, da pokuka v ta varljivi svet. Otroci kriči, lačen je, toda mati mu ne da mleka; natoči polno čašo vina ter mu jo pristavi k ustom. Otroci se sprva brani in omizije se smeje, potem pa svedra popije poln kozarec... Poleg matere sedi fant, deset, dvajset let ima in pije, pije... Ko se dvigne in hoče ven, se opoteče in pade — in družba se zopet smeje. »Ne zna ga nestr!«

V kotu sedi kmečki fant, poleg njega osemnajstletno dekle, članica Marijine družbe... Stiskata se in odpravata. V nasprotni koncu se dvigne polni hrust, zakril z rokami in kriči na godce. Izgovori slovensko besedo, na to pa nadaljuje v strašni spakirani nemščini. Zabavlja na ves svet, na Slovence, na vlado, na Srbe... Navzoči se smejejo, le tuintam pade kaka mastna nemška ali slovenska opazka.

Zunaj na vrtu počijo fante izmenoma zdaj govore vsi: ti v sobi, oni v vrtu in oni v verandi; saj zanje ni razlike, saj se niti ne zavedajo kaj so. Slovenci ali Nemci...

Zvečer se porazgube ti pijani fante in dekleta z mašinami knjigami po gorah in mariskatera bo čez nekaj mesecev jokala in tarnala — oni, ki ostanejo se pa skregajo, stepejo, pokoljejo in sodišče bo dobilo zopet obilo posla. In to je fara, ki je pri zadnjih volitvah oddala skoro kompaktno svoje glasove Slovenski ljudski Stranki, pobožna fara...

Taka je bila slovenska bol, ko je hodil tod avtor »Kontrolora Škrobarja«, taka je slovenska bol danes v šestem letu svobode...

Zalostni in potrti se vračamo proti mestu. Kdaj vstanje naš obmejni narod? Kdaj bo ozdravljena ta slovenska bol? Koliko hvalnega apostolskega dela bi našli v teh vseh naši kavarnski politiki! Koliko zgodovinskega dela bi opravila naša Slovenska ljudska Stranka, ki si lasti izključno pravico do tega ljudstva, če bi ga dvikalo prav svetno, pravno in narodno, mesto da ga uči politične mržnje, sovraštva do inteligence, sovraštva do vlade, do Srbov...

Kdaj boš ozdravljena slovenska bol?...

Syriacus.

Naš novi roman.

Tarzan — sin opice.

Dne 1. maja pričnemo priobčevati nov roman, ki si je v kratki dobi osvojil ves svet! V Angliji, Ameriki, Rusiji in v vseh drugih evropskih državah je nebroj različnih izdaj razglasilo njegovo slavo. Kjerkoli se pojavijo kinematografski film Tarzan, sin opice, povsod se ljudje drenjajo za vstopnice. Kaj je vsebina tega romana, ki je tako čudovito porazil ves svet?

Tarzan, sin opice je moderni Robinzon. Človeštvo, ki je sito sodobnega sveta ter hrepi po novih užitkih, katere mu naj nudi razgreda človeška fantazija, se je krčevito oklenilo pravilnega sveta, opisanega v našem novem romanu. Starega Robinzona zna že mlado in staro na pamet. V tem času je znameniti angleški pisatelj Edgar Rice Burroughs spisal modernega Robinzona: Tarzana, sina opice. Človeška domišljija skorajda ne more ustvariti drznijših in močnejših slik, kakor jih vsebuje »Tarzan«.

Kdo je Tarzan?

Sam nam to pove: Očeta nisem poznal, a moja mati je bila opica. In vendar je to samo njegova zmošta. Kajti Tarzan je polnokrvni angleški lord, ki pa je vzrastel v skrivnostnih afrikanjskih džunglah ob ekvatorju.

Očeta in matere res ni poznal, kajti ob njihovi smrti je bilo dojenčec star par mesecev. Močna in lepa samica iz plemena človeko-opic ga je našla ter dojila s svojim mlekom. Vzgojila ga je in napojila s prvim ljubezenskim napojem, z materinsko ljubeznijo. Bratiti ga je morala pred krvoločnimi soplemenjaki, ki so sovražili golega, slabotnega mladeniča. Ta mladenič se razvija v silnega orjaka, ki pozna neprodimo džunglo, ki ima oko najopasnejše zverine, srce in pamet pa človeško. Njegova moč je bajna: istotako njegova spretnost v krvavih bojih z divjimi gorilami.

Na čudoviti način se je naš človek iz džungle sam naučil brati in pisati.

Podnevi in ponoči nas obdaja čarobni in bajni svet pragozdov, afrikanjskih džungel, kjer se razlega mozeg pretresajoče zmagovalno rjovenje opice, ki v strahovitom boju zlomi premaganemu levu tilnik.

Najsilnejši pa je mogočni krik Tarzanov.

V prsih tega orjaka, ki se giblje po vejah ogromnih pragozdnih dreves, se vzbudi nežna ljubezen do lepe angleške deklice. Srce nam zastaja, ko prisotvujemo elementarno divjemu boju človeka in gorile zaradi tega sladkega bitja, ki ga je usoda zanesla v svet džungle.

Pero še ni opisalo nežnejših ljubezenskih prizorov! Na travji, pod streho orjaškega drevja vzljubi mlada deklica silnega mladeniča, ki govori le opičji jezik, a zna pisati in brati angleško. Neverjetne stvari in vendar jasne in strašne za nas. Tako se je razvijal človek v megleni pragozdovini, ko je še prebival v gozdovih in duplinah.

Porazno učinkuje na Tarzana njegovo seznanjenje s človeško kulturo. Povsod srečuje zavratni umor, sovraštvo in goljufije. Sedaj primerja človeško življenje z onim tam v džungli in se preveri, da je človek podležji od zverine. V džungli je ubijal, če je bil lačen — v človeški družbi pa bi naj drugim za zabavo razkazoval svojo moč! Vendar ga pregovore, da gre v jutranjem mraku z golimi rokami nad leva in ga ubitega prinese nazaj med ljudi.

Odveč bi bilo naštevaje vseh krasot in grozot pričujočega romana. Kdor je prebral prvo stran, ne bo odložil knjige, dokler je ne prebere do zadnje pike. Zato ni nič čudnega, če se je ves svet tako strastno ogrel za to najdrznije moderno delo, ki sega nazaj v tisto dobo, ko so naši pra-pradedi postajali ljudje.

Nihče naj ne zamudi prvih poglavij našega Tarzana.

Pariške zgodbe.

Pariz, 21. aprila.

Ženitovanski ogled. Lep aprilski dan je izvalil kakih sto oseb tja ven ob dotok Seine, med moškimi je največ trgovskih pomočnikov s šeststo franki mesečne plače, ki morajo svoje potrebščine skrbeti na minimum, ženski spol pa zastopajo povečini služkinje z dežele, ki skušajo svojo srečo na lahek način. Zunaj ob dotoku Seine se vrši »semenj ženinov in nevest«. Za 15 frankov, ki jih je treba pri odhodu plačati, se dobi jed in pijača za ves dan, in obenem dovoljenje biti volilka o. žrtve. Tehnika je sledeča: Vsi moški vpišejo ime in stanovanje v register, ki ga hrani zadržni tajnik. Za to dobijo listek, na katerem je napisana starost in poklic, in ki ga morajo nositi na vidnem mestu n. pr. na klobuku. Zabava traja ves dan: zvečer smejo mlada dekleta zahtevati od tajnika ime in naslov mladeniča, ki si jim je posebno dopadel. Sistem je baje zelo uspešen.

Skeptični izvedenci. V pariških krogih se zelo čudijo, da niso izvedenci predlagali v svojem poročilu visoke davke na v Nemčijo uvožena tuj vina, posebno, ker so bile vse druge življenske potrebščine tako visoko taksirane. Tozadevno je nekdo vprašal nekega ameriškega izvedenca, ko je baš hotel vstopiti v Mont-Cenis-Express. »O tem smo precej razmišljali,« se je glasil odgovor: »toda zamerili nam ne boste, ako je zmagal egoizem: Kakšno ceno bi morali pri prihodnji konferenci plačati izvedenci za steklenico poštenega šampanca!«

Diplomatski incident. K sprejemu rumunske kraljevske dvojice v Elyseeu je bil po starem običaju povabljen ves diplomatski zbor. Pri tem je navada, da se sporoči vsakemu gospodu takoj ob prihodu ime dame, ki jo mora voditi k mizi. Ko se je pri-

peljal nemški poslanik v. Hösch, je pristopil k njemu veliki ceremonier in mu tiho šepnil: »Ekselencija, blagovolite ponuditi roko gospej Laquillermie.« Kakor hitro je bil čas, se je napotil poslanik iskati dotično damo, katere ni sicer poznal niti po imenu. Toda nihče mu ni mogel dati potrebnega pojasnila. Končno se je Hösch predstavil njemu soprogu rekoč: »Moje ime je v. Hösch, spremiti bi moral milostivo soprogu k mizi...« Gospodu Laquillermie se je zresnil obraz in mu je odvrnil: »Tega ne boste nikdar storili, ekselencija!« Seveda je bil poslanik dolžan zahtevati pojasnilo. Stvar je postala tragična: mislilo se je, da na Polnecarejevo posredovanje, ker je dobro znan z obema gospodoma. Končno pa je užaljeni soprog pojasnil, da je dama, ki bi jo moral spremljati k mizi, že deset let mrtva.

Iz žurnalistike. Kakor znano je objavil »Matine« rezume izvedenjskega poročila polnih 48 ur pred predajo istega reparacijske komisiji. Bil je precej točen in je vzbudil med mednarodnimi izvedenci ogorčenje, ker so domnevale, da tiči za objavo kak političnega manevra polnarnega glasila. Stvar je sedaj pojasnjena in je mnogo bolj enostavna. Neki ameriški novinar, prijatelj nekega rojaka in člana izvedenjske komisije, je zvedel po indiskretnosti za besedilo in je dal pri tem častno besedo, da ga sporoči svojemu listu šele v noči pred objavo, tako, da bi ga lahko priobčil že v jutranji izdaji. Ameriški novinar pa je mimogrede angažiral tudi pri pariškem »Matine« in pokazal je dotično besedilo pod prisego, da se ga ne izkoristi do »velikega dne« nekemu uredniku omenjenega lista. »Veliki dan« pa je bil večkrat preložen in tako se je pariški urednik zmotil pri kolebarskem številu: besedilo je bilo objavljeno 48 ur prezgodaj. Najlepše pri stvari pa je: Amer. žurnalist se je čutil vezanega na dano besedo in je sporočil svojemu listu besedilo šele na predvečer objave, medtem, ko so bili ostali listi obveščeni že pred 36 urami. Ubogi mož je radi tega zbolel na mrzlici.

Ko bi ona vedela... Naslednja zgodba je zanimiva radi tega, ker gre za najvišjega dostojanstvenika tretje republike. Pri pariškem sodnem dvoru je običaj, da mora ostati ob trupu umrlega člana vsaj eno kdo izmed tovaršev kot častna straža. Vsled raznih neprijetnosti so v zadnjem času mnogo razpravljali o tem, da bi se ta tradicija odpravila. O tem se je sukal pogovor tudi na nekem banketu v Elyseeju. Neka dama, katere soprog je nosil naslov »Ekselencija« je končno izrekla svoje mnenje, da je ta običaj odveč. Kajti nesrečen slučaj hoče, da mora biti baš njen soprog vsak večer na častni straži. — K sreči je gospa ekselencija precej kratkovidna, sicer bi opazila muzanje zbranih gostov.

Politične vesti.

Tretja politika. Pod tem naslovom priobči Civiaričev »Beograjski Dnevnik« zanimiv članek s sledečimi izjavami: Pri nas sta samo dve glavni stranki, namreč centralistična in federalistična. Vodja centralistov je sedanjí predsednik vlade gospod Nikola Pašić, vodja federalistov pa predsednik Hrvatske seljačke republikanske stranke G. Stjepan Radić. Ker je centralizem vsebovan v vidovdanski ustavi, so centralisti njeni branilci, federalisti na njeni nasprotniki. Logično bi bilo nemogoče voditi se kako tretjo politiko, ki ne bi bila ne s Pašićem in ne z Radićem, ki ne bi bila ne centralistična in ne federalistična! In vendar obstoja ta tretja politika! Njen vodja je G. Ljuba Davidović, bivši predsednik stare demokratske stranke, ki se še nikdar ni izrekel ne kot centralist in ne kot federalist. Njegov prijatelj in teoretični posvetovalac dr. Vojta Marinković pa je rekel ponovno: Mi nismo ne centralisti in ne federalisti! To so izjavili tud Slavko Ščerbov, dr. Ljuba Šumenković, Jovan Magovčević. Davidovićev časopisje piše vedno v tem smislu... Za G. Davidovića in njegove prijatelje je sedanjí režim samo Pašić—Pribičević režim in njim se zdi, da bi z odpravo tega režima prenehala tudi naša državna kriza! Potem bi se federalistična opozicija odrekla svojim federalističnim zahtevam! To je smešno. Borba se vodi med centralizmom in federalizmom. Treba se je odločiti: kdo je za centralizem s Pašićem in Pribičevićem in kdo je za federalizem s Radićem, Spahom in Korošcem! Voditi neko tretjo politiko, pomeni vstvarjati konfuzijo v našem političnem življenju, kar je nevarno. Zivela politika tavnosti!

Macedonski izseljenci v Bolgariji. — Vsi bolgarski listi zavračajo z ogorčenjem poročilo beograjske tisk. agencure »Avala«, ki cení po uradnih podatkih notranjega ministrstva SHS število macedonskih izseljencev v Bolgariji na komaj 60.000 duš. »Slovo« pristavlja, da je njihovo število precej višje od 60.000, ker jih je v sami Sofiji nad 40.000. Listi zavračajo energično trditve, da bi bolgarske oblasti ovirale povratek macedonskih izseljencev na njihove domove, ker je velik del njih brez vsakih sredstev in tvori samo težko breme za bolgarsko vlado.

Volilni izgledi v Nemčiji. Neki nemški vodilni politik je izjavil, da je sila prekmeta na desno nekoliko popustila. Predvsem pa si je treba biti na jasnem, da dobi ljudska stranka mnogo glasov na račun nemško-nacionalcev. V raznih krajih so pristopili nemško-nacionalni volilci k »ljudskarmem«. Se pred kratkim je bilo verjetno, da dobe nemško-nacionalni volilci 120 mandatov, danes se more računati kvečjemu na 80 poslanskih mest. Ljudska stranka dobi najbrže 40 do 50 mandatov. Izgubili bodo nadalje demokrati, nemška ljudska stranka in predvsem social-demokrati. Svoje šanse pa so si zboljšali komunisti, ki utegnejo dobiti 50 poslancev. Po njegovem mnenju bo zopet možna velika koalicijska s social-demokrati in meščanski blok z nemško-nacionalisti. Velika koalicijska pa pride po njegovem mnenju v poštev šele v drugi vrsti. Če bi se po volitvah izkazalo, da je vsaka možnost sestaviti delazmožno vlado nemogoča, bo vodil nadalje posle sedanjí kabinet. Kabinet bi v tem slučaju zahteval od zbornice zaupnico in če je ne bi dobil, bi se morale vršiti nove volitve. Nemški bi bil s tem postavljen pred alternativo: rešitve sedanje krize, ali sedanje negotovo stanje.

Strankarska razcepljenost v Nemčiji. Državni volilni odbor, ki je revidiral od posameznih strank predložene kandidatne liste, je odobril 23 list. Volitev se torej udeležijo 23 strank in stranci, kar pomenja veliko strankarsko razcepljenost v današnji Nemčiji.

Coolidge o razorožitvi in nalogah Amerike. Na nekem banketu, ki so ga priredili ameriški novinarji v New Yorku, je imel predsednik Coolidge važen političen govor. Coolidge je rekel med drugim, da omogoča ureditev reparacijskega vprašanja nadaljno razoroževanje. Na washingtonski konferenci ni bilo rešeno vprašanje podornikov in zrakovolpstva. Po njegovem mnenju bi se morala po rešitvi reparacijskega problema vršiti še ena konferenca, ki bi bila sklicana na Inicijativno Zedinjenih držav in bi se pečala s kodifikacijo mednarodnega prava in omejitvijo oboroževanja. O političnih nalogah Zedinjenih držav je rekel Coolidge sledeče: Zedinjene države se dolgo niso hotele udeležiti svetovne vojne. Končno so ugotovile, da so občutno prizadele. Po vojni so imele možnost dobiti svetovno nadvlado, kljub temu so odklonile svojo udeležbo pri evropskih sporih. Nasprotno pa ima ameriška vlada že s poslovnega stališča interes na gospodarski obnovitvi Evrope. Vsekar pa pazno zasleduje, da se ne uporablja izposojeni denar v vojaške svrhe. Vstop v Zvezo narodov morajo Zedinjene države odločno odkloniti. Uvodoma se je Coolidge spomnil na korupcijske afeze in izjavil, da se bo napram krivcem nastopalo z vso strgostjo.

Važen govor Ramsay Macdonalda. Prvi dan velikonočnih praznikov se je vršilo v Yorku letno zborovanje neodvisne delavske stranke, na katerem je držal ministrski predsednik Macdonald važen političen govor. Ves njegov govor je bilo opravilo dosedanje politike delavske vlade. V prvi vrsti se je Macdonald dotaknil rusko-angleških odnosov in omenil, da slihi večkrat očitke, da vodi vlada sicer posle, da pa ne vlada. S tem pa, da je delavska vlada priznala Rusijo je dokazala, da vlada. Rusko-angleška konferenca, ki se vrši sedaj v Londonu je pričela dobro. Po njegovem mnenju se posreči dovesti Rusijo v angleške industrijske kroge. Kar se tiče vprašanja, je Macdonald izjavil sledeče: Vesel sem, da soglašava vsa država z menoj v tem, da je smatrati izvedenjsko poročilo za nedeljivo celoto. Lahko bi se sicer napadle posamezne točke poročila, toda, ako bi to storila Anglija, bi storile isto tudi druge države. Potrebno jih je torej sprejeti v celoti, da se zagotovi kontinuitet mir. Ako bi se nadaljevala dosedanja politika še dve leti, bi upanje na mir popolnoma izglinilo. Razvoj nacionalistične intrantsigantnosti v Nemčiji pomeni veliko nevarnost za Evropo in tudi za samo Nemčijo. Sicer pa je to stanje v Nemčiji v marsičem zakrivila politika zavezničkov. Pridobiti si je torej treba nemško zaupljivost. Naloga vsake dobre vlade ne obstoja v tem, da izdaja lepe zakone, marveč, da pretvaja današnja zla v jutrajšnje dobrote. Končno je Macdonald izjavil, da smatra za svojo dolžnost ostati na vladi in tako prihraniti državi volitve.

Dostojevski in Tolstoj na boljševškem Indeksu. Sovjetski listi prinašajo poročilo Leninove žene Krupske, katere knjige so s stališča leninizma nepristne in naravnost škodljive. Po daljših posvetovanjih je bilo sklenjeno prepovedati čitanje teh del: Turgenjev »Očete in sinovi«, »Rudine«, Dostojevski »Besti« in »Idiot«, Tolstoj »Vstajenje« in »Ana Karenina«, Gončarov »Oblovov«, nekatera dela Grigoroviča in Andrejeva ter vsi spisi Guseva-Orenburškega, kolikor se tičejo pravoslavne duhovščine. V prirodoslovni in zgodovinski stroki se smatrato za škodljive vse knjige, nasprotujoče leninskemu materializmu, kakor tudi dela, ki uporabljajo v pozitivnem smislu pojme Bog, božji in pod. Odstranjenje na indeks postavljenih knjig iz javnih in šolskih knjižnic bodo izvedle posebne komisije pod nadzorstvom državne politične uprave.

Atentat na morlica Esad paše. V Tirani je bil izvršen atentat na morlica Esad paše. Atentator je bil prijet.

Dnevne vesti.

Ljubljana, 24. aprila.

— **NAŠIM ČITATELJEM NENAROČNIKOM!** Oni naši cenji, čitatelji nenaročniki, ki smo jim sedaj nekaj dni pošiljali »Narodni dnevnik« na ogle, ter se doslej na list še niso naročili, ga sprejmite danes zadnjič. Z ozirom na to, da prične v par dneh izhajati v listu nov veleznanični roman »Turzan — sin opice« in da tudi sicer ne bo prekinjenja v pošiljanju, prosimo vse prizade, da se takoj naroče na »Narodni dnevnik«. Naročba se izvrši s tem, da se vplača naročnina v naprej po polovici, ki jo je vsakič prejel. Kdor pa tega ne zmore, pa naj naroči po dopisnici proti plačilu 1. maja.

— **Poset naše kraljeve dvojice v Parizu.** Francoski poslanik v Beogradu Billy je naznanil našemu ministru za zunanje zadeve, da bo francoska vlada čez nekaj dni končno določila spored za svedčanosti ob posetu našega kralja in kraljice, ki ga napravita predsedniku francoske republike.

— **Glavni odbor društva Rdeči križ kraljevine SHS** je razpisal natečaj za štipendistino bolničarko, ki bi posecala bolnišniški kurz v Londonu v času od 1. septembra 1924 do 15. julija 1925. Rok za vlaganje prošnje je do 1. junija 1924. Društvo Rdečega križa sprejema se priklage za li. tečaj šole za čuvavce zdravja v Valjevu do 29. aprila 1924. Interesiranje se opozarja na oba razpisa v »Uradnem listu«.

— **Kralj avtomobilov »Ford«.** Iz Rume poročajo, da namerava znani ameriški industrijalec Ford zgraditi veliko tovorno avtomobilov in je v to svrhu že določeno zemljišče last grofa Pejačevića, kjer bi se postavila nova tovarna. Poleg tovarne Ford se namerava po ameriskem sistemu zgraditi novo moderno kolonijo za delavce.

— **Iz zdravstvene službe.** Za okrožno zdravniško za zdravstveno okrožje Brdo je postavljen dr. Albert Trtnik. Za časovnega sekundarja v splošni bolnici v Ljubljani dr. Vilko Šporn in za časovnega sekundarja v javni bolnici v Celju dr. Drago Hočevar in dr. Herman Sedaj.

— **Imenovan je Angel Remec** za kanclista pri okr. sodišču v Slov. Bistrici. Uradni sluga Karel Klobučar pri pokraj. upravi je premeščen k okr. glavarstvu v Krškem.

— **Nov hangar za avijone.** Ministrstvo vojske in mornarice je odredilo, da se na vojaškem aerodromu pri Sarajevu postavi velik hangar za zrakoplove.

— **Slovenski književniki v Srbiji.** Po vesteh iz Beograda namerava tekom letošnjega leta večja skupina slovenskih književnikov iz Ljubljane potovati po Srbiji, da se pobliže seznanijo s srbskim seljakom, njegovim življenjem in z njegovimi običaji, kakor tudi z vsemi prirodnimi lepotami v katerih živi srbski seljak.

— **Multimilijonar Morgan v Splitu.** Multimilijonar v dolarjih Pierponta Morgan potuje na svojih jacht ob dalmatinski obali in se je pri tej priliki ustavil v sredo zvečer v Splitu, odkjer je naslednji dan odpravljal v Šibenik.

— **Nova šolska poliklinika.** Po odločitvi ministrstva narodnega zdravja odpravi se te dni v Novem Sadu velika šolska poliklinika, v kateri se bo zdravila obolela šolska deca iz Vojvodine.

— **Kongres bančnih uradnikov.** Dne 20. in 21. t. m. se je vršil v Zagrebu kongres Saveza bančnih uradnikov in pameščencev Jugoslavije. Kongresu so prisostvovali delegati iz raznih pokrajin v državi. Po običajnih referatih društvenih funkcionarjev je kongres sprejel obširno resolucijo, ki se nanaša predvsem na gospodarske in socialne razmere bančnih pameščencev. Med drugim se je naročilo novemu odboru, da izdelata načrt pokojninskega zakona in ga predloži ministrstvu socialne politike. Z ozirom na veliko brezposelnost zahteva nadalje resolucija, da se razpiše javna dela, prepreči redukcije pameščencev v masah, zabrani prekomerno zaposlenje mladostnih delavcev, zapre privatne konjarske šole in tečaje, zabrani dotok inozemskega delavstva in popolnoma izvede sedeljski počitek. Poleg tega se zahteva od vlade, da izvede zavarovanje proti brezposelnosti.

— **Iz državne službe.** Reducirani oziroma upokojeni so: pisarniški ravnatelj pri okr. upravi za Slovenijo Karel Dolenc, okr. glavarja pri velikem županu za Ljublj. oblast dr. Ivan Linderer in Srečko Lajtniš, ter okr. glavar v Celju Ludvik Pinkava.

— **Nova emisija poštinih znamk.** Ministrstvo pošte in telegrafa je začelom t. l. naročilo na Angleškem nove poštne znamke, ker bo zaloga stare emisije kmalu posla. Največ novih znamk je naročenih po 1 in pol dinarja. Znamke se izdelujejo v Londonu in bodo izgotovljene tekom meseca maja, na kar se bodo oddale v promet.

— **Razvrstitve v ministrstvu notranjih del.** Iz Beograda poročajo, da bo v najkrajšem času končana razvrstitve pameščencev ministrstva notranjih del. Zadnji odlok komisije za razvrstitve zadeva policijske stražnike in agente, ki se prevedejo v vrsto zvanikov in se jim kot takim tudi odmerijo prejemki.

— **Povratek naših rojakov iz Poruhirja.** Izseljeniški odsek ministrstva za socialno politiko je bil te dni od nemške vlade obveščen, da se v najkrajšem času vrne iz Poruhirja in Westfalije večja skupina naših izseljenikov, ki so že preko 20 let kolonizirani v tamošnjih rudarskih in industrijskih centrih.

— **Skupščina pravoslavni duhovnikov v Beogradu.** Sredi maja se vrši v Beogradu skupščina delegatov pravoslavni duhovnikov iz vseh krajev države. Na skupščini se bo obravnavalo predvsem gmočno stanje pravoslavne duhovščine.

— **Centralno računovodstvo pri direk-ciji šum.** Te dni je bil dovršen pravilnik o centralnem računovodstvu pri generalni direk-ciji šum v Beogradu. Pravilnik predvideva centralizacijo na oblastne direk-cije šum s posebnimi računovodstvi. Pravilnik je bil predložen ministrstvu financ, da ga pregleda in odobri.

— **Pridobivanja aluminija v Hercego-vini.** Neki angleški konzorcij je prosil ministrstvo trgovine in industrije, da v Hercegovini postavi moderno tovarno za pridobivanje aluminija in njegove predelave.

— **Jugoslovska Matica.** Zbiranje prihrkov za slovensko mladino na Primorskem in Koroskem, katero akcijo je započela Jugoslovska Matica s pomočjo šolskih vodstev po Sloveniji, bo skoraj končano. Ravno tako bo kmalu zaključena akcija v prid Westfalskim Slovincem, ki jo je po načrtu Westfalskega odbora za pomoč westfalskim Slovincem vodila tudi Jugoslovska Matica. Vse zamudnike prosimo, da odpošljejo zbrani denar čimprej na naslov Jugoslovske Matic v Ljubljani.

— **Treje velike podjetje Jugoslovske Matic v letošnjem letu bo li. književna tombola.** Vse podrobnosti bodo naznanjene v najkrajšem času. — Na vprašanja mnogih starišev, če smejo vpisati v Jugoslovske Matico tudi šolske otroke in one, ki še ne obiskujejo šole, opozarjamo na dejstvo, da šolska vodstva ne delajo nikakih ovir ter nasprotno vstopu pripravljajo, in na člen 5. točka 3 društvenih pravil, ki se glasi, da more postati član društva vsak Jugoslovčan, brez razlike spola in starosti, ako ga sprejme katerakoli podružnica. Saj imamo vpisanih brezštevilno družin, od starišev do dojenčkov. Tako je najmlajši član Jugoslovske Matic sedaj podolugi mesec stari Marjan Žerjal, sin uradnika Pokojninskega zavoda v Ljubljani, ki so mu ob sprejemu v cerkveno organizacijo preskrbeli tudi članstvo največje narodne organizacije, koja je Jugoslovska Matica. — Stariši, posnemajte!

— **Sadijski in vrtnarski shod** za Gornjo Savinjsko in Saleško dolino se vrši dne 11. maja v Mozirju. Vrši se ob 15. uri popoldan na prostem in bo prvi svoje vrste v tem kraju. Po shodu se vrši zvečer v hotelu »Goltnik« koncert na čast gostom in udeležencem.

— **Savska gasilska župa v Št. Vidu** pri Ljubljani praznuje sv. Florjana dne 4. majnika 1924 z velikimi svečanostmi, ki se izvrše po naslednem sporedu: a) Ob 8. uri dopoldne zbirališče bratških gasilskih društev pred gas. domom v Št. Vidu. b) Odhod z godbo Dravske divizije k službi Božji, ki bo ob 9. uri v farni cerkvi v Št. Vidu. c) Obhod po vasi do gas. doma. d) Slavnostni govor in odlikovanje zaslužnih gasilcev. e) 2. redna župna skupščina. f) Skupni obed. g) Popoldne ob 3. uri pri »Jagru« velika ljudska veselica in korist župnemu podpornemu skladu za onemogelje in ponesrečene gasilce ter njih svojce. So-družje vojaška godba, gasilski pevski zbori; bo tudi srečevalo, šaljiva pošta, prosta zabava itd. Vstop prost. Prijatelje gasilstva in cenjeno občinstvo vabimo vabi odbor.

— **Dovoljeni italijanski listi.** Ker je italijanska vlada dovolila vsem našim listom dopisovanje v Italijo, je minister za notranje zadeve dovolil tudi vsem italijanskim listom, da smejo prihajati k nam. Glede na to naredbo se je vrnil poštni debit tem-le italijanskim listom: »L'Aquila del Dinara«, »Jamanera«, »Avanti«, »Adriatico«, »Corriere di Zara«, »La Vedetta d' Italia«, »L' Azione«, in »Popolo di Trieste«.

— **Brezplačni vozni listi za sovjetske železnice.** Sovjetski ljudski komisariat za promet v Moskvi je poslal beograjski železniški direk-ciji 10 brezplačnih voznih listov prvega razreda za vse proge in vlake v Rusiji. Ta praksa je obstajala že v carski Rusiji od leta 1888. dalje, sedaj pa so jo boljše obnove.

— **Razpust »Kulturne«.** Policijske oblasti so v vsej Vojvodini začele razpuščati organizacije nemškega Kulturne. Zaplenile so vse biografije in arhive ter prostore zapечатile. Nemci se boje, da bo prosvetno ministrstvo začelo zatvarjati tudi nemške gimnazije.

— **Davek drž. pameščencev in oficirjev.** Dne 1. maja stopi v veljavo določilo finančnega zakona o davku, ki ga bodo morali plačevati državni pameščenci in častniki. Nihče ne more govoriti. Komunisti začno peti pesmi o internacionali. Vzklikajo Ljenu in Trockemu. Makus skuša priti na oder, a »sudarniki« navajajo nani. Začne se pretep. Po zraku letijo stoli. Socialisti se umikajo proti izhodu. Splošna zmeda. Sled-niči ostanejo v dvorani le še komunisti. Nekdo od njih zakliče: Nazaj, Marcel govoril! V tem pa se pojavi policija. 6 stražnikov se je pokazalo in v par sekundah je bila dvorana popolnoma prazna. — Spodaj na rešilni postaji pa so izpirali pameščence socialističnega konsuma Jurčiča ranle-no glavo. Dobil je med pretepom precej težke poškodbe na glavi. Tudi nekaj drugih je bilo ranjenih. Svetek je odnesel zdravo kožo.

— **Zaplemba lepakov v Skoplju.** Dameso policijske oblasti izvršile hišno preiskavo v krajevni organizaciji neodvisne delavske stranke v Skoplju. Zaplenjeni so bili lepaki za proslavo 1. maja ki so se tam našli.

— **Požar.** Na velikonočno soboto je zgorela hiša posestnika Mikeca v Kostri-vri pri Rogški Slatini. Ogenj je nastal vsled gobe, katero je Mikec prinesel od blagoslova v cerkvi ter jo, ker je mislil, da ne ti več spravil na neko gredo pod streho. Goba je v sredini se tlela, se polagoma razgorela in zažgala tudi slannato streho, kar je povzročilo usoden požar.

— **Nesreča pri streljanju.** Na Veliko noč so fantje, sami mladi dečki, streljali pri cerkvi v Sv. Križu pri Rogški Slatini in pri tem je neki Lovrenčič iz Tekavčevega po nesreči zadel 12 letnega Drolenika iz Roden. Strel mu je prebil prsa in je bil deček takoj mrtel.

— **Umor.** V Philippi se je zgodil med našimi rojaki zločin, ki je pretresel vse tamošnje prebivalce. Dne 19. marca ob 7. uri zjutraj se je odpravila Josipina Kastelic k zdravniku v Fairmond. Zvečer jo je šel čakati na kolodvor njen mož. Žena se je zvečer z vlakom pripeljala, vendar pa ni našla na kolodvoru svojega moža, tako da je morala sama oditi na svoj oddaljen dom. Prišedši domov, so ji domači povedali, da jo je njen mož šel čakati na kolodvor. Drugi dan so našli moža razstreljenega kraj ceste. Umor je izvršil Anton Kovač, ki je popisal svoje dejanje takole: »Ko je šel Josip Kastelic čakati svojo ženo sem mu šel nasproti. Dejal sem mu, da imam žganje pri sebi. Ko smo dospeli do mostu, sem mu dal pišč. Medtem ko je bil, sem mu prerežal vrat od spredaj. Z nekim tovarišem sva ga potem zavlekla s proge. Moj tovariš vzame dinamit ter mu ga dene pod glavo, da se ga ne bi spoznalo, kdo da je. Pokojni Josip Kastelic zapušta ženo Josipino, dva sina in brata Janeza. Doma je bil iz Brezovice pri Materiji v Istri. Zakaj je Anton Kovač izvršil strašen zločin, ameriški časopisi ne poročajo.

Ljubljana.

— **Mihael Ambrož,** župan ljubljanski. Dne 25. aprila l. 1864, torej danes pred 60. leti je umrl Mihael Ambrož, župan ljubljanski. V takratnih časih, ko se je z Bleiweisovimi »Novicami« takorekč rodil slovenski časopis, je bil Mihael Ambrož eden prvih, ki so svojo pozornost posvetili pisani slovenski besedi, in je z marljivim ter spretnim dopisovanjem v »Novice«, pri katerih je sodeloval od njihovega začetka, tvoril krepko oporo očetu slovenskega slovstva, dr. Janezu Bleiweisu. Mihael Ambrož je bil mož vsestransko naobrazhen in je bil, kot večleten političen uradnik na deželi, dober poznavalec svojega naroda, katerega je ljubil z vso plemenitostjo svoje duše. Kot župan mesta Ljubljane (od l. 1861 — 1864) je skrbel za procvit občine v gospodarskem in kulturnem pogledu. Bil je tudi odbornik in deželni zbor, kjer se je s svojimi slovenskimi tovariši ob vsaki priliki potegoval za interese Kranjske. K pogrebu umrlega Ambroža je važno zabeležiti, da so bile pri mrtvaškem sprejedu zastopane vse takratne civilne in vojaške oblasti, šole itd. Slovenske nagrobnice je pel pevski zbor »Citalnice«. Pri pogrebu Mihaela Ambroža je nastopil »Južni Sokol« privrkat v svojem kroju.

— **Slovensko zdravniško društvo** priredi v petek dne 25. t. m. ob 5. uri popoldne znanstveno sejo v predavalnici »Bolnice za ženske bolezni«. Dnevni red: 1. dr. Ivo Pirč, šef higienskega zavoda: Dva nova tipa desinfektorske opreme. 2. prof. dr. Al. Zalekar: Appendicitis-Adnexitis, Thrombosis ven. mes. 3. 50 letnica Zbora ljubič-nika Hrvatske, Slavonije in Medjunurja.

— **Predavanja v društvu »Socia«** v Ljubljani. V soboto 26. t. m. predava v salo-nu pri Levdu gospod kapelnik dr. Josip Čerin »o zgodovini opere v Ljubljani od l. 1600 do 1900«, njegovo lastno originalno delo katero ni bilo še v Ljubljani predava-no. Zatem sledi prijetna domača zabava, pri kateri sodeluje iz prijaznosti oddelek pev-skega zbora ZJZ. Začetek točno ob 8 in pol zvečer. Vstop vsem prost.

— **»Slavčeva« razstava ob društveni** 40 letnici v Nar. domu bo prva te vrste med Slovinci. Pod geslom »Slavce« 1884—1924 bo razstavljeno vse obširni material nabran tekem štiridesetih let. Slike, sporedi, druš-venih prireditve, razna darila, pisma —Strossmayerja, Gregorčiča, Nedveda, Försterja, Parme itd., zastavitni trakovi, »Slavčeva« zaslužila, izvešene ob prekratni dobi na vrhu St. Jakobskega stolpa in drugo, se boče vrstilo v lepem redu v obeh »Slavčevih« sobah. Razstava se odprvi po slavnostnem zborovanju, ki se vrši dne 4. maja ob 10. uri v veliki dvorani Nar. doma.

— **Petindesletnica svoje poroke** sta praznovala večeraj spoštovani ljubljanski mešan. bivši mnogoletni občinski svetnik, predsednik Mestne hranilnice ljubljanske itd. lekarnar gosp. Ub. Tinkovc in njegova gospa soproga Marija v ožjem rodbinskem krogu. Naše čestitke!

— **Slov. trg. društvo »Merkur«** je imelo sinoči v svojih prostorih v Gradski 17 svoj XXXII. občni zbor. Zborovanje je otvoril predsednik društva g. Alojzij Lilleg. Pozdravil je navzoče zborovalce in se spomnil med tem med letom umrlih članov gg. Al. Jesenka in Rajko Lukana. Zahvalil se je ljubljanskim listom za razne objave tekom leta, kakor je podal tajnik g. Urbančič svoje tajniško poročilo. V tem poročilu je omenil notranje delovanje društva. Društvo pazno zasleduje brezposelnost in jo skuša kolikor možno omeljiti. Ustanoviti namerava tudi vajeniško zavetišče, ki je za naraščajoč trgovskega stanu zelo velike važnosti. Tudi učni odsek za nemščino in italijanščino je uspešno deloval in je bil dobro obiskan. Društvo je napravilo med letom več po-ničnih izletov, med temi izlet v papirnico v Vevčah in pa v vrvarno Adamič na Grosuplem. Društvena knjižnica se je precej izpopolnila in si bo društvo ustanovilo v te-kočem letu lastno čitalnico. Društveno gla-silo »Trgovski tovariš« (meseničnik) ima lepo število naročnikov in nudi obilo ko-ristnega in tudi zabavnega gradiva. Ure-juje ga g. dr. Windischer za kar mu je bila izrečena v imenu društva posebna zahvala. Tudi društvena posredovalnica za službe je imela mnogo posla. Društvo ima 2 častna člana, 8 ustanovnih, 79 rednih in 73 pod-pornih članov in pa 222 naročnikov na list. Poročilo tajnika kakor tudi poročilo bla-gajnika, ki izkazuje nekaj prebitka, je bilo z odobravanjem sprejeto. Društvena pravila se spreminjajo v toliko, da se zviša število odbornikov od 24 na 28 in sicer 12 članov in 2 članice iz trgovskega stanu in pa 12 članov in 2 članice iz vrst pameščencev. Povodom volitev predsedstva je bil izvo-ljen bivši dolgoletni društveni predsednik g. Alojzij Lilleg za dosmrtnega častnega predsednika, z. dr. Windischer za predse-

dnika in za 1. podpreds. g. Kavčnik, za dru-zega pa g. Tori. Dr. Windischer je orisal v kratkih obrih delovanje društva in pa velike zasluge g. Lillega za razvoj društva. Omenil je razna društvena vprašanja in no-tranje socialne uredbe, dalje razvoj gre-milja, Zveze slovenskih gremiljev in pa pre-hod v vseslovensko trgovsko organizacijo in poziva, da se vezi med trgovci po Hrvat-skem in v Srbiji vedno bolj jačijo. Povdar-ja je, da je postala v društvu enakopravna tudi trgovka, priporočal je ustanovitev tr-govske menze za trgovske uslužbenice in predlagal, da se priredi na čast bivš. pred-sednika društva Lillegov večer. Za njim je govoril g. Jelacnik, ki je svetoval, da se društvo pobriga za vedno ožje zveze z na-šimi trgovci na Hrvatskem in v Srbiji in je priporočal, da napravijo slovensko tr-go-vsko skupen izlet v Zagreb in Beograd. Srejetih je bilo še nekaj predgovorov glede članarine in glede lista, kakor je bilo zboro-vanje zaključeno.

— **Tombola nižjih poštinih uslužbenecv** je vsled tehničnih ovir preložena na nedeljo 4. maja t. l. — Odbor.

— **Policijske prijave:** V zadnjih 24. urah so prispele na policijo naslednje ova-be: 2 tatvini, 1 polzkušeni vlom, 1 kaljenje nožnega miru, 9 prestopkov cestnega po-lice, reda, 1 telesna poškodba, 1 prestopki obr-nega reda, 1 prekršaj predpisov o pasjem kontamacu.

— **Poizkušen vlom.** V noči od 22. na 23. t. m. je skušal neznan vlomilec vdreti v stanovanje Viljema Bischofa v Križanski ulici št. 9. Vlomilec, ki je prišel preko dvo-rišča Anerspergerove hiše, je prepilil železno omrežje pri oknu, ki vodi v kuhinjo Bischofovega stanovanja. Pri svojem poslu pa je bil prenesčen od neke stranke, kakor je nameru opustil in pobegnul.

— **Ustavljen je bil na Gosposvetski ce-sti** večeraj zjutraj ob 6. uri Garvas Slivar, hlapec, rojen l. 1904 v Gorici. Nesel je vo-zno platio, ki se je zdelo stražniku sumljivega izvora. Slivar se je na policijo zago-varjal, da je platio kupil na cesti v Kranju od neznanega človeka za 100 D.

— **Umrl je v Ljubljani:** Dne 22. aprila: Marija Verbič, zasebnica, 60 let. — Martin Olzak, gostič, 54 let. — Dne 23. aprila: Friderik Košir, magistratni oficijal v p. in posestnik, 65 let. — Marija Valte, zaseb-nica, 88 let.

— **Vsa damska garderoba** se izdeluje pod tarifo po najnižjih cenah in modelih v Koroški modni šoli, Zidovska ulica 5 v veži na levo!

— **Velika repatica.** Na splošno željo uprizarj Citalnica v Sp. Šiški v nedeljo 27. t. m. že v tretjič dobro znano burko v treh dejanjih »Velika Repatica«. Kdor se hoče od srca nasmejati, naj ne zamudi te prilike in pride ob pol 8. uri zvečer v dvorano g. Valjavca, ker je začetek točno ob 8. uri.

Maribor.

— **Radiomanija.** Radiomanija, ki pre-zvema zadnje čase ves svet, se je pojavila zadnje čase tudi v Mariboru; že sedaj imamo par priv. sprejemnih postaj in pošta si je omislila svojo. Radio-klub, ki se je nedav-no ustanovil, namerava v kratkem postaviti svojo skupno sprejemno postajo, ravno tako pa tudi nekateri člani svoje lastne. V krat-kem bo v Mariboru torej vse polno spre-jemnih radio-postaj.

— **Streljanje z močnarji** o priliki zad-njih velikonočnih praznikov je zopet zahte-valo več žrtve. Z vseh krajev je dežele pri-hajajo poročila o večjih in manjših nesre-čah. Bil bi res že skrajni čas, da bi se sre-ljanje prepovedalo ali pa vsaj postavilo pod strogo kontrolo.

— **Pretepi in poboji.** Velikonočne praz-nike je naša dežela praznovala v znamenju alkohola. V neštevilnih krajih so se pijanci med seboj poštono stekli in poklali, tako da imajo orožniki in sodišča obilo posla.

— **Dar. Odvetnik g. dr. Ferdo Müller** je daroval ljudski in študijski knjižnici po eno veliko sliko knjezjeva kamna na Gosposvet-skem polju v lepem okvirju.

— **Koncerti gojenk ženskega učiteljskega** Gojenke državnega ženskega učiteljskega pri-rede v soboto dne 3. maja zvečer v Götzovi dvorani velik koncert z raznovrstnim spō-redom.

— **Prenavljanje hiš.** O stavbnem giba-nju v Mariboru tudi letos ni duha ne sluha in se sploh ne ve, če se bo v tej sezoni sploh gradilo kako poslopje. Nasprotno pa so pri-čeli nekateri s prenavljanjem svojih starih hiš. Tako se prenavljajo in belijo v Gospo-ski ulici kar tri: hiša, kjer se nahaja trgovi-na Medić & Zankl, kavarna »Central« in hotel »Pri zamorcu«. Bilo bi najno potrebo-na, da bi se pobelile tudi nekatere druge hiše, ki že žalostno kažejo svoja rebra.

— **Premijer v Narodnem gledališču.** Narodno gledališče pripravlja za prihodnji teden premijero Kalmanove operete »Kne-zinja čaršasa«.

— **Lep uspeh domačega podjetja,** Mariborska Lesna družba »Drava« izkazuje v bilanci preteklega poslova, leta 349.036,75 dinarjev čistega dobička ter bo izplačala 5% dividendo in 3% superdividendo.

— **Aretacija goljufa.** Naša policija je pred nekako enim mesecem aretirala mladega moža, ki je dospel čez mejo v Jugoslavijo, in je imel sicer potni list na ime Robert Wirt, vendar pa ni imel vizuma. Ker se je obistano zdel sumljiv, so uvedle polzvedbe, ki so dognale, da je aretiranc istovesten z 23-letnim bivšim bančinim uradnikom Mi-roslavom Gotfridom iz praške okolice, ki je izvršil goljufije v znesku 117 tisoč češko-slovaških kron ter se klatil po raznih drža-vah, dokler ga ni prijel roka pravice.

— **Umrla je v četrtki 24. t. m. 83 letna** Terezija Kapel, žena sprevednika.

— **Aretacija.** Policija je aretirala neko Matildo Hladnik, ker je svoji prijateljici ukradla obleko. Bila je izročena sodišču.

— **Današnje prireditve:**

V Ljubljani:

Drama: »Hamlet«, dijaška predstava ob 3. uri pop. Izven.

Opera: »Gorenjski slavček«. Red B.

Kino Ideal: »Nasledstvo 9 milijonov«.

I. del. Velika detektivska drama: Predstave ob 4. pol 6, 7, in pol 9. uri.

Kino Tivoli: »Sirotica«. — II. del. Histo-rična drama. Predstave ob 3. 5. 7. in 9. uri.

Kino Ljublj. dvor.: »Povratek Odiseja«, v gl. vlozi Lucija Albertini. Predstave ob 3. pol 5, četrti na 8. in 9. uri.

V Mariboru:

Narodno gledališče: Zaprto.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: Lekarna Prochazka na Jurčičevem trgu. Ustari na Sv. Petra cesti in Jošt v Sp. Šiški. Celovška cesta,

Celje.

— **Smrtina kosa.** Umrl je treovec in hišni posestnik g. Anton Močnik v 36. letu svoje starosti po dolgotrajni bolezni, katero si je nakopal v vojnem času. Pokojnik je bil posteljen naroden mož. Pogreb se vrši danes v petek ob pol 4. uri popoldne na Zavodne št. 89 na okoliško pokopališče. — Umrl je v Celju upokojeni vki davčni upra-vitelj Tomašek.

— **Pri velikonočnem streljanju** so bili poškodovani 15-letni Jože Bervar v Ljubljani v levo roko, v Kostričnici 16 letni viničar-jev sin Anton Kodelič, dalje Jagodič Franc in Sotošek Janez, kateri se je nevarno ob-strelil v glavo. Vse so pripehali v celjsko bolnico. — V pretepu s fanti pa je bil s cepinom težko poškodovan 26-letni Irmančnik Florian iz Rečice v Sav. dol., katerega so tudi spravili v celjsko bolnico.

— **V mestnem gledališču** so v torek zvečer gostovali igralci ljubljanskega na-rodnega gledališča s komedijo »Favna«, ka-tera se je vprizorila za A-abonement. Gle-dališče je bilo razprodano, predstava je uspeła dobro.

— **Nestanovitno vreme.** Po par lepih toplih solnčnih dnevih je zopet nastalo me-gleno in neprijetno vreme. Tudi je postalo precej mrzlo.

Spori.

— **Angleški športniki v Ljubljani.** V torek je z orijent-ekspresom ob 22. uri potovalo skozi Ljubljano angleško akademsko nogo-metno moštvo »Oxford«. Družba je štela 30 oseb in je igrala v Beogradu dve, v Su-botici eno in v Zagrebu dve nogometni tek-mi. Športnemu klubu liriži žal ni uspelo pridobiti »Oxford« za eno ali dve tekmi v Ljubljani. Na ljubljanskem kolodvoru je po-zdravilo angleško nogometno moštvo levo številu akademikov in več članov odbora S. K. Irije. Goste je pozdravil v imenu slovenskega športa g. Zadnek in v angle-ščini g. Švigelj. Nato so zapeli slovenski športniki tri in Angleži eno pesem. Pozdrav je imel izredno priščen značaj in so bili Angleži vidno vzrušeni, ker niso priča-kovali v Ljubljani sprejema. Na kolodvoru je bila tudi navzoča ljubljanska angleško kolonija.

— **Ostmark (Dunaj) : Iirija.** — Danes ob trideseti na 18. uri se vrši na igrišču lili-je začetek mednarodna nogometna tekma. Iirija je pridobila v »Ostmark« interesan-ega prvorazrednega gosta z Dunaja, ki je dosegel v mednarodnih tekmah kakor tudi zadnji čas v prvenstveni konkurenci na Du-naju odlične rezultate. Opozorimo naj na težko poraz, ki jih je prizadel lani Gra-danskemu in Concordiji v Zagrebu ter na nedavne zmage nad Slovanom in Simmeringom na Dunaju. Najhja se na daljši turneji, katere končni cilj je Beograd. Dosedanji rez-ul-tati na turneji se glase: Innsbrucker SV 5 : 2 in 5 : 1, prevez. team Tirolske 4 : 2. Poročila o tekmah v Inomostu povdarjajo silajen stil igre Ostmarke, solidno tehniko in veliko energijo moštva. Tudi pri nas moremo pričakovati tedaj največjega sport-nega užitka, posebno ker se nahaja tudi Iirija v dobri formi. Iirija nastopi v običajni postavi, levega halia igra Hus, napa-dalna vrsta igra v sestavi Vidmajer—Omar—Učak—Pevalek I.—Zupancič I.

— **Ostmark : Iirija.** — Predprodaja vstopnic v trgovini J. Gorec. Znižane karte za dijake in redne člane kluba se izdajajo samo v predprodaji. Sedeži so numerirani. Odbor SK Iirije opozarja, da je nedopustno uporabljati sedež, ako se nima karte za se-dež. Izvajala se bo tozadevno stroga kon-trola. Z ozirom na visok finančni angaž-ma je klub primoran ostati pri istih cenah, kakor so bile določene za tekme z mona-kovskim SV v. 1860.

— **Prvenstvena tekma Iirija : Hermes** se vrši v nedeljo 27. t. m. ob 16. uri na pro-storu Iirije; rezervi nastopita k prv. tekmi ob 14.30. l. maja sledi prvenstvena tekma Iirija : Jadran in 18. maja Jadran : Hermes. Po dosedanjem stanju pri. tabele ima Iirija 4 točke, Hermes 2 in Jadran 0. Prvak ljubljanskega okrožja pride v finale s prvakom marib. ali celjskega okrožja dne 15. junija.

Celo svojo družino oblečete na obroke

najboljše v trgovini

O. Bernatović,

Gospodarstvo.

Naš blagovni trg v prvem četrtletju.

V našem gospodarstvu je prineslo prvo četrtletje letošnjega leta marsikaj novega in reči smemo, da je bilo to novo le dobro. Da pa ni nastopilo izboljšanje, kakor bi bilo pričakovati, so krivci povojne razmere. Nimamo še dovolj notranje sile, da bi prekoračili razne v povojnem času ukoreninjene zapreke in to bi morda povzročalo, da izboljšanja v večji meri še dolgo ne bo.

Najznamenitejši dogodek v prvem četrtletju letošnjega leta je izboljšanje dinarja. O tem izboljšanju, njegovih vzrokih in posledicah smo že tedaj obširneje razpravljali; danes omenjamo samo eno činjenico, ki je značilna za naše gospodarstvo. Činjenico namreč, da blagovne cene niso niti približno sledile spremembam na valutnem trgu, do so blagovne cene kljub porastu vrednosti dinarja tudi rasle.

Dinar je notiral v Curichu začetkom leta 6.50. Čim so bile v zunanji politiki odstranjene največje nevarnosti, ki so pretile skaliti komaj doseženi mir, in čim se je odstranitev teh nevarnosti tudi vidno manifestirala, je pričelo inozemstvo drugače ocenjevati našo valuto, kakor do tedaj. Prava vrednost dinarja je bila gotovo večja, kakor pa jo je imel dinar v praksi. Nočemo še enkrat razpravljati o vzrokih tega nesoglasja; povdarjamo le, da se je zaupanje inozemstva v naše gospodarstvo in v našo prihodnost takoj povečalo, čim so bile odstranjene omenjene zunanje-politične težkoče. Ker je tudi špekulacija proti dinarju že parkrat porej doživela hude poraze, se je umaknila in dinar je imel prosto pot. Dvignil se je na 7.30 in kasneje stabiliziral na približno 7.10 v Curichu.

Poostreitev gospodarske krize, kakor so jo nekateri prorokovali radi zboljšanja dinarja, ni nastopila. Nasprotno pa tudi zboljšanje dinarja, kakor že omenjeno, ni znatno vplivalo na blagovni trg. Kreditna kriza je pač hujša, kakor pa doseženo izboljšanje in je za njuno dolžnost merodajnih faktor-

jev, da to krizo odpravijo, oziroma po možnosti vsaj ublažijo.

Blagovni trg je ostal v splošnem tak, kakršen je bil. Zlasti glede cen ne zaznamujemo skoro nikakih izprememb. V dnevih dviga dinarja smo opažali celo zelo čudno naraščanje blagovnih cen, kar je moralo vsekakor zbuditi začudenje. Kasneje se je trg umiril in koncem četrtletja je izkazovala le živina, in sicer teleta in svinje, deloma tudi usnje znatnejše spremembe. Ostalo blago pa je obdržalo približno enake cene.

Malenkostno so sicer nazadovale cene skoro vseh vrst živine, vendar, kakor rečeno, le neznatno. Pač pa so padle cene svinj, za celih 12-14% in še hujše cene telet, kar za 31%.

Žito je povprečno obdržalo svoje prvotne cene, ki so bile sploh precej stabilne. Edino ječmen se je v ceni učvrstil v večji meri, radi živahnega povpraševanja pivovarj. Tudi oves je ostal čvrst; pšenica ne zaznamuje skoro nobene razlike, kakor tudi koruza ne. Nasprotno pa so padle cene pšenični moki.

Nekoliko razočarujoče je dejstvo, da se cene uvoženega blaga v prvem četrtletju niso skoro prav nič spremenile. Obdržale so svojo čvrstost kljub izboljšanju dinarja. Vzrok najbrž tudi kreditna kriza in pa gotovi nezdravi pojavi v trgovini. — Slično, kakor je razmerje med pšenico in moko, je tudi med kožami in usnjem, dočim so se cene kož nekoliko povečale, je usnje nazadovalo.

V splošnem torej ne kaže naš blagovni trg v prvem četrtletju — če iz vzamemo svinje in teleta — pomembnejših sprememb. Cene so za konzum visoke, večidel previsoke, producent pa pogosto zopet ne pride v polni meri na svoj račun. Pomanjkanje kapitala sili trgovce, da iščejo kredit, ki je — če se jim ga sploh posreči dobiti — silno drag. Vse to posredovanje pa mora seveda plačati konzument. Položaj je žalosten in kar je še žalostnejše, ne kaže še nič vidnih znakov izboljšanja.

Reorganizacija gospodarskih zbornic.

Naše gospodarske zbornice so trpele radi velike pomanjklivosti, ker so morale zastopati interese vseh v njih organiziranih strok. Različnost interesov trgovine, industrije, obrti itd. pa je povzročila, da so morale zbornice mnogokrat zastopati interese svojih članov, ki so bili povsem nasprotni. Poleg tega so imeli industriji radi svojega malega števila tudi odgovarjajoče maloštevilno zastopstvo, tako da se mnogokrat niso mogli uveljaviti po potrebi.

Temu dejanskemu stanju so namestili odporoči na ta način, da bi ustanovili za vsako stroko posebno zbornico. Ne da se tajiti, da bi bila ta rešitev morda res celo dobra; toda njena izvedba bi zadela na velike težkoče, ki so zlasti sedaj, ob času akutne denarne krize, skoro nepremagljive. Vzdrževanje posebnih zbornic bi zahtevalo ogromnih denarnih prispevkov včlanjenih industrijev in trgovcev, kar bi bilo zlasti za industrijo težavno. Te težave bi bile seveda še občutnejše, ker ostanejo še nadalje proste stanovske organizacije za zastopanje interesov posameznih strok. Te organizacije vrše sicer važno delo in dosega lepe uspehe, vendar njihova važnost in vplivnost ne more biti taka, kakor važnost in

in vplivnost zbornic, ki so predpisane po zakonu.

Znatni izdatki za vzdrževanje teh prostih stanovskih organizacij in pa izdatki za vzdrževanje po zakonu predpisanih zbornic sili, da se izvede organizacija s čim tesnejšo spojitvijo. Zato je pozdraviti reorganizacijo, kakršno je dovolilo trgovinsko ministrstvo, da se namreč ustanovi pri vsaki zbornici posebna popolnoma avtonomna industrijska, finančna in prometna trgovinska in obrtniška sekcija. Na ta način bodo zastopale zbornice mnogo boljše s svojimi neodvisnimi sekcijami interese odnosnih gospodarskih subjektov, dočim se stroški niti primeroma ne bodo zvišali tako, kakor bi se, če bi se izvedla organizacija popolnoma ločenih zbornic.

O vprašanju bo razpravljala tudi gospodarska konferenca v Skopju, ki se bo najbrž tudi izjavila za reorganizacijo, kakor je nameravana sedaj, ker bodo na ta način z najmanjšimi stroški najboljše zastopani interesi vseh udeležencev.

× **Produkcija premoga (kamenega)** v Bolgarski je znašala lansko leto 1.063.662 ton, predlanskem 1.021.327 ton, leta 1921 911.664 in 1920 742.676 ton.

× **Produkcija železa** v Bolgarski je znašala lansko leto 1.063.662 ton, predlanskem 1.021.327 ton, leta 1921 911.664 in 1920 742.676 ton.

× **Produkcija železa** v Bolgarski je znašala lansko leto 1.063.662 ton, predlanskem 1.021.327 ton, leta 1921 911.664 in 1920 742.676 ton.

× **Produkcija železa** v Bolgarski je znašala lansko leto 1.063.662 ton, predlanskem 1.021.327 ton, leta 1921 911.664 in 1920 742.676 ton.

Prosveša.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 8. uri zvečer.

25. aprila petek, »Hamlet«, ob treh polnočnih dilaški predstavi. Izven.

26. aprila sobota, »Kancila skozi uho šivance«. Red E.

27. aprila nedelja, »Ana Karenina«. Izven.

28. aprila ponedeljek, »Dom«. Red D.

Opera.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

25. aprila petek, »Gorenjski slavček«. Red B.

26. aprila sobota, »Madame Butterfly«, gostovanje tenorista Tomiča z opere Narodnega gledališča v Beogradu. Red D.

27. aprila nedelja, »Traviata«, gostovanje gospe Vesel-Polja iz Zagreba in g. E. Tomiča iz Beograda. Izven.

28. aprila ponedeljek, zaprto.

× **Produkcija železa** v Bolgarski je znašala lansko leto 1.063.662 ton, predlanskem 1.021.327 ton, leta 1921 911.664 in 1920 742.676 ton.

DRŽAVNA TROŠARINA NA VINO (VIN-SKI MOŠT) IN OBČINSKE DOKLADE K TEJ TROŠARINI V SLOVENIJI.

V 35. štev. »Uradnega lista« objavi delegacija ministrstva financ v Ljubljani statistiko o državnih trošarinah na vino (vinski mošt) in občinskih dokladah k tej trošarini v Sloveniji za leto 1922 in 1923. Iz tabele I je razvidna obremenitev vina z občinskimi dokladami in sicer število občin, ki v posameznih davčnih okrajih doklade pobirajo in število občin, ki jih v dotičnih davčnih okrajih sploh imamo, ter odstotna obremenitev v posameznih občinah, iz tabele II so pa razvidne količine vina, ki so bile zatrošarinjene v posameznih okoliših odlokov finančne kontrole ter zneski državne trošarine in občinskih doklad k tej trošarini, ki so bili od dotičnih količin pobrani.

Za letošje je morala delegacija zneske državne trošarine in občinskih doklad izkazati po okoliših odlokov finančne kontrole in ne po davčnih okrajih, ker statistični dati po davčnih okrajih ne bi bili zanesljivi. V bodoče se bo to uredilo enotno.

V ozemlju ljubljanske oblasti je bilo zatrošarinjenega vina in vinskega mošta

v letu 1922	170.944,04 hl
» 1923	192.660,65 »

Od tega odpade na Ljubljano	
v letu 1922	63.575,14 hl
» 1923	57.588,33 »

Ljubljana je torej v letu 1923 nazadovala, ozemlje ljubljanske oblasti sploh pa napredovalo.

V ozemlju mariborske oblasti je bilo zatrošarinjenega vina in vinskega mošta

v letu 1922	153.381,11 hl
» 1923	201.175,09 »

torej v letu 1923 napram letu 1922 znatno več.

Državne trošarine (35 Din ozi. 25 Din za mošt od hl) je bilo plačane v ozemlju ljubljanske oblasti

leta 1922	5.983,521 Din 67 p
» 1923	6.743,245 » 45 »

Od te vsote je bilo pobrano v Ljubljani:

leta 1922	2.225,129 Din 90 p
» 1923	2.015,591 » 55 p

V ozemlju mariborske oblasti pa je bilo pobrane državne trošarine:

leta 1922	5.386,262 Din 13 p
» 1923	7.041,160 » 93 »

Obremenitev vina in vinskega mošta z občinskimi dokladami se je gibala v letu 1922 kakor tudi v letu 1923 v splošnem med 25% in 250% državne trošarine. Višje obremenitve so bile izjeme. Pobiralo je pa občinske doklade v ljubljanski oblasti od 362 občin leta 1922 159 občin, leta 1923 pa 236 občin; v mariborski oblasti pa od 699 občin leta 1922 samo 114 občin, leta 1923 pa 259 občin.

Vsem skupaj se je na občinskih dokladah k trošarini na vino in vinski mošt v ljublj. oblasti pobralo l. 1922 4.953.589,51 Din (od tega zneska pa odpade na Ljubljano 3.367,720 Din), v letu 1923 10.722.392,28 Din (od tega v Ljubljani 5.215.618 Din); v mariborski oblasti pa leta 1922 1.523.494,95 Din, leta 1923 pa 6.030.266,73 Din.

Vsi ti podatki se nanašajo samo na navadna vina od sode in v steklenicah, ne pa tudi na šampanjec in takozvana »fina vina«, kakor malaga, sherry itd.

Tržna poročila.

ŽITO.

Novi Sad, 22. aprila. Pšenica 315-320, ječmen 330-340, oves 250-255, koruza 227½-232½, fižol 725-730, moka »00« 520, »0« 500, »2« 450-455, »5« 380-390, »6« 320-330, »7« 280-290, otrobi 210-215.

Budimpešta, 22. aprila. (V tisočih madž. kron.) Pšenica 310-325, rž 280-285, oves 270-280, ječmen za krmo 270-280, za pivovarne 310-325, koruza 235-240, otrobi 210-215, ad živina.

Zagreb, 22. aprila. (V tisočih avstrijskih kron.) Voli 10-16,5, izjemoma 19,5, bikli in krave 10,5-14-5.

Praga, 22. aprila. (Mesni trg.) Ovce 9-15, teleta 10-15, jagnj. teleta 13-14,50, koze 4-8, domače svinje 13-14, švedske 13-15,50, danske 13-15,50, volovsko meso prednje 11-14, zadnje 13-15,50, bikli 12-14, krave 8,5-11, jagnjeta 10-13, jagnjeta 10-14, kozlički 8-10.

Budimpešta, 22. aprila. (V tisočih madžarskih kron.) Svinje težke 23,8-26, srednje 23-26,5, lahke 23-25,5.

SEMENA.

Zagreb, 22. aprila. (Na debelo na naložitveni postaji.) Domača lucerna 25-26, rdeča 24-25, trave: ital. lujl 27-28, angleški 26-29, travice: ital. 50-54, ostrica 30-38, mačji repek 26-28.

Cene živil v Vojvodini. Meso volovsko 22, teletje 22-26, svinjina 28, jagnjetina 25 (je padla za 10 dinarjev pri kg), mast in сало 38, presna slanina 34, par kokoši 50-60, gosi 65, pitane 100 za komad, piščanci par 50-60, jaja 1-1,5, mleko 3-4 za liter, kravji sir 10, ovčji 17,5-22, maslo 90-100, koruza 210-220, pšenica 265-300, črn kruh 3, polarn 4, beli 4,5 za kg. Deteljno seme 20 dinarjev za kg.

ad živina

NARODNA BANKA.

Dne 15. aprila. (V milijonih dinarjev.)

Aktiva: Kovinska podloga 440,7, posojila 1.415,9, račun za odkup kronskih novčanic 1.208,2, račun začasne zamene 390,8, dolg države 2.964, vrednost državnih domov, zastavljenih za izdajanje novčanic 2.138,3, razni razni 64, skupaj 8.622,1.

Passiva: Vplačana glavnica v zlatu 23,6, rezervni fond 5,5, novčnice v tečaju 5.592,6, državni račun začasne zamene 390,8, razne terjatve države 31,1, vojne obveznosti 384,5, terjatve države za zastavljen domene 2.138,3, nadavke za kupovanje zlata za glavnico in fond 55,4, skupno 8.622,1. Obrestna mera za eskont menic 6%, za posojila na zastave 7%.

× **Svetovna produkcija petroleja** leta 1923 je dosegla 1.104.413.000 barilov, t. j. 159.604.000 barilov več, kakor leta 1922. V glavnem je pripisovati ta porast produkciji Zedinjenih držav. Vrstni red produkcijskih držav je sledeči: Zedinjene države (750.000 barilov), Mehika 150.000, Rusija 39.450, Perzija 27.300, Holandska Indija 15.500, Romunska 10.750, Indija 7.500, Peru 5.038, Poljska 5.000, Venezuela 4.000, Serenach 3800, Argentina 3200, Trinidad 2600, Japonska 1900, Egipt 1010, Francija 530, Kolumbija 400, Nemčija 380, Kanada 176, Ekvador 100, Češkoslovaška 100, Italija 30, Alžir 8, Anglija 1 in ostale države 50.

× **Posojila Narodne banke**. Narodna banka bo pričela dajati s 1. majem posojila industrijem, trgovcem in obrtnikom.

× **Naša industrija**. Naša kraljevina je imela lansko leto 1972 industrijskih podjetij, predlanskem pa 7679 podjetij. V 28 letih je bilo zaposlenih po nad 1000 delavcev in delavk v 41 podjetjih po 500 do 1000, v 110 podjetjih po 200 do 500, v 144 podjetjih po 50 do 100, v 1355 podjetjih po 10 do 50 in v 6098 podjetjih po manj od 10 delavcev.

× **Financijske države** hipotekarne banke so osnovani v Sarajevu in Zagrebu.

To in ono.

ŠPANSKI DIKTATOR IN NJEGOVA LJUBICA.

Pariški »Matin« je priobčil zanimivo zgodbo iz diktatorske Španije. Koncem decembra lanskega leta je bila vložena pri madridskem sodišču tožba proti neki dami, ki se je kaj rada zabavala v madridskih krogih in bila radi njene izredne lepote, še bolj pa radi njene »lahkosti«, splošno priljubljena.

Tožil jo je sin nekega njenega častilca. Coaba, tako so jo nazivali radi njene mahagonijeve polti, pa se ni mnogo zmenila za policaje, ki so ji prinesli obtožnico. Sprejela jih je neprilazno in dala jim je razumeti, da se obrne na predsednika direktorija (generala primo de Rivera), ki ga je titulirala z nekim familijarnim imenom. Policaji pa se niso ustalihi in tudi ne sodnik, ki jo je vtnil v zapor.

Očeta denuncijanta pa je sinovo počel je zelo razkačilo in napel je vse sile, da bi bila Coaba osvobodena. Takoj so se razširile po Madridu govorice o »škandalu«, ki ga je popisal madridski »Heraldo« do podrobnosti. Sicer je bil toliko previden, da je preložil kar dejanja v neko bolgarsko mesto. Vendar so ga vsi razumeli.

Pretekli so štirje tedni. Po Madridu so se razširile pesmi, ki so opevale diktatorjevo ljubezen do »lahke« Coaba. Diktator pa se je najbrže spomnil na neki pregovor, ki pravi: »Kdor poje, naj tudi plača!« in se je smehljaj. Dne 7. februarja je imel pred novinarji, ki so se zbrali v predsedstvu, sledeči nagovor:

Zadnje dni decembra me je posetil neki prijatelj in mi sporočil, da je bila svojevoljno zaprta neka mlada dama. Njeno nedolžnost mi je dokazal tako očito, da sem poslal preiskovalnemu sodniku pismo, v katerem sem zahteval, da se akti še enkrat pregledajo. Kmalu nato sem zvedel, da je bila oproščena, vendar česar sem domneval, da se ji je zgodila krivica. Danes pa sem zvedel, da se sodnik ponaša z nekim mojim pismom, ki nekoga priporoča. Niklar ne bi verjel, da je sodnik za nekaj takega sposoben. Ker je tako zstopanje v nasprotju s podrejenostjo, sem odredil proti dotičniku disciplinarno preiskavo.

Ta govor je bil novo olje v ogenj škandalozne afe. Predsednik najvišjega sodišča, ki se je zavzel za sodnika, je bil suspendiran. Sestala se je odvetniška zbornica, da protestira proti takemu početju in tudi v izobraženih madridskih krogih je padla mariborska pikra beseda na naslov državnega diktatorja. Posledica je bila, da je bil razpuščen literarni klub »Ateneo«, nekaj govornikov pa je bilo poslanih na zapuščeni otok Fuerteventura. Istočasno je bil tja izgnan tudi najboljši španski intelektualni profesor Miguel Unamuno, ki se je drznil napasti direktorij in apelirati na kralja.

Vse te odredbe so bile objavljene v nekem uradnem komunikatu, ki vsebuje tudi sledeče mesto:

»Predsednik direktorija se ne čuti prizadeteja po vztrajni in zavratni kampanji proti njegovemu posredovanju v korist neki ženski, ki je bila po njegovem mnenju po krivici zaprta. To bo storil tudi v bodoče, kadar se mu bo mudila prička, kajti šteje si v čast, da je bil ves čas svojega življenja napram ženskam ljubezniv in fin naklonjen.

Praga, 22. aprila. (Mesni trg.) Ovce 9-15, teleta 10-15, jagnj. teleta 13-14,50, koze 4-8, domače svinje 13-14, švedske 13-15,50, danske 13-15,50, volovsko meso prednje 11-14, zadnje 13-15,50, bikli 12-14, krave 8,5-11, jagnjeta 10-13, jagnjeta 10-14, kozlički 8-10.

Budimpešta, 22. aprila. (V tisočih madžarskih kron.) Svinje težke 23,8-26, srednje 23-26,5, lahke 23-25,5.

SEMENA.

Zagreb, 22. aprila. (Na debelo na naložitveni postaji.) Domača lucerna 25-26, rdeča 24-25, trave: ital. lujl 27-28, angleški 26-29, travice: ital. 50-54, ostrica 30-38, mačji repek 26-28.

Cene živil v Vojvodini. Meso volovsko 22, teletje 22-26, svinjina 28, jagnjetina 25 (je padla za 10 dinarjev pri kg), mast in сало 38, presna slanina 34, par kokoši 50-60, gosi 65, pitane 100 za komad, piščanci par 50-60, jaja 1-1,5, mleko 3-4 za liter, kravji sir 10, ovčji 17,5-22, maslo 90-100, koruza 210-220, pšenica 265-300, črn kruh 3, polarn 4, beli 4,5 za kg. Deteljno seme 20 dinarjev za kg.

ad živina

NARODNA BANKA.

Dne 15. aprila. (V milijonih dinarjev.)

Aktiva: Kovinska podloga 440,7, posojila 1.415,9, račun za odkup kronskih novčanic 1.208,2, račun začasne zamene 390,8, dolg države 2.964, vrednost državnih domov, zastavljenih za izdajanje novčanic 2.138,3, razni razni 64, skupaj 8.622,1.

Passiva: Vplačana glavnica v zlatu 23,6, rezervni fond 5,5, novčnice v tečaju 5.592,6, državni račun začasne zamene 390,8, razne terjatve države 31,1, vojne obveznosti 384,5, terjatve države za zastavljen domene 2.138,3, nadavke za kupovanje zlata za glavnico in fond 55,4, skupno 8.622,1. Obrestna mera za eskont menic 6%, za posojila na zastave 7%.

× **Svetovna produkcija petroleja** leta 1923 je dosegla 1.104.413.000 barilov, t. j. 159.604.000 barilov več, kakor leta 1922. V glavnem je pripisovati ta porast produkciji Zedinjenih držav. Vrstni red produkcijskih držav je sledeči: Zedinjene države (750.000 barilov), Mehika 150.000, Rusija 39.450, Perzija 27.300, Holandska Indija 15.500, Romunska 10.750, Indija 7.500, Peru 5.038, Poljska 5.000, Venezuela 4.000, Serenach 3800, Argentina 3200, Trinidad 2600, Japonska 1900, Egipt 1010, Francija 530, Kolumbija 400, Nemčija 380, Kanada 176, Ekvador 100, Češkoslovaška 100, Italija 30, Alžir 8, Anglija 1 in ostale države 50.

× **Posojila Narodne banke**. Narodna banka bo pričela dajati s 1. majem posojila industrijem, trgovcem in obrtnikom.

× **Naša industrija**. Naša kraljevina je imela lansko leto 1972 industrijskih podjetij, predlanskem pa 7679 podjetij. V 28 letih je bilo zaposlenih po nad 1000 delavcev in delavk v 41 podjetjih po 500 do 1000, v 110 podjetjih po 200 do 500, v 144 podjetjih po 50 do 100, v 1355 podjetjih po 10 do 50 in v 6098 podjetjih po manj od 10 delavcev.

× **Financijske države** hipotekarne banke so osnovani v Sarajevu in Zagrebu.

To in ono.

ZIVLJENJE BAJNINGOV.

Severozapadni del Nove Britanije, ki pripada danes Avstraliji, prej je bil pa nemška kolonija, se imenuje Gazelin polotok. Na tem polotoku žive Bajningi, primitivni kanibalsko rjavocrni plemi, ki se peča včinoma s poljedelstvom, delovna žival pa so zopet ženske. Mnogozesteno je tu stara navada, ker pa žensk primanjkuje, si jih nabavijo več lahko samo premožnejši, kajti žene se tudi tu kupujejo. Navadna cena se suče od 10 do 40 nizov školjk, ki veljajo kot temeljna valuta. Ti nizi školjk morajo biti tako dolgi, da segajo od prstov do prstov raztegnjenih rok odraslih moških. Po školjke, ki jih uporabljajo za plačilno sredstvo (nassa calossa) hodijo zelo daleč na obalo Nakanai, ki se nahaja na zapadni obali Nove Britanije. Vendar pa moški ne sme kupiti ženske kakor bi hotel. Ves narod je razdeljen na dva razreda in vsakdo si sme kupiti ženo samo iz onega razreda, kateremu sam ne pripada, ker bi se v nasprotnem slučaju pregrešil proti krvo-skrunstvu, kar se kaznuje vedno s smrtjo.

Najbolj zanimivo pri Bajningih je to, da se oče ne sme veseliti svojega očtstva. Otroke vzame po porodu materin oče, ker se smatrajo za materino sorodstvo, dočim oče sam po tamkajšnjem mnenju iz otroci ni v nikakem sorodstvu. To izvir iz popolnoma napačnega mnenja o spočetju, ki ga ne pripisujejo združitvi, ampak uživanju nekega svetega semena. Kakor Kanki na Novi Gvineji, tako žive tudi Bajningi v večnem strahu pred strahovi in duhovih pokolnih. V tem obstoja tudi vsa njihova poganska vera. Z razgovorjanjem duhov se pečajo posebni čarovniki, ki so organizirani v tajni organizaciji »duk-duk« ki je zelo podobna ameriškim »Ku-ku-ku-novcem«, kajti tudi njeni člani zborujejo in se prikazujejo samo maskirani, strašno nasmejeni in imajo tajna imena.

V ostalem so ti »duk-dukovci« prava teroristična organizacija, ki obvlada vsa bajniško »politiko«. Na njihovih sestankih, na katerih se radi goste s človeškim mesom, se izdelujejo načrti za bojne pohode proti sovražnikom sosednim plemenom in tudi proti Evropejcem. Napram ženskam morajo veljati kot duhovni in ženska, ki b' doznala za njihovo skrivnost, bi morala takoj poginiti.

Bajningi goje tudi domače živali in sicer pse, prašiče, kokoši in včasih tudi papagaje, te poslednje največ radi perja, s katerim se krase. Sicer pa love tudi divje papagaje in sicer na ta način, da namažejo veje dreves, na katerih si navadno iščejo hrane, neke vrste pticim limom, katerega izdelujejo iz gotove vrste orehov. Bajningi so pa dovetni tudi za petje in ples. Ob velikih pojedinah, ki jih prirede ob posebnih prilikah, se poje in pleše, da je veselje. Seveda so vse te njihove pesmi in vsi plesi v tesni zvezi z verskimi obredi in zagovori duhov. Ker koncev ne poznajo, pečejo meso na ta način, da ga položijo na v ognju razbeljene kamne, razne želiščne juhe in druge tekoče jedi pa kuhajo na ta način, da mečejo v lesene posode manjše razbeljene kamne in to toliko časa, da voda zavre.

Naročajte

Q. Qolar:

Tri poroke.

IV.

Tisti dan je bilo nebo slabe volje, tako fitlo se je držalo kot bolan otrok. Navsezgodaj so se privlekle megle in oblaki izza gor, in začelo je rostiti in pršeti v drobnih kapljicah.

Ko se je vrnil oče Jernej od svatbe, je imel strašnega mačka. Glava ga je bolela, in nič se mu ni ljubilo. Vse ga je jezilo, kar se videlo in slišalo, najraje bi se nekam skril, tako bi se skril, da bi se sam sebe ne našel. Vsega se je na klop in tiščal glavo v zid in s prsti si je masil ušesa, da bi ne slišal glasu v svoji notranjosti, ki mu je neprestano pel in očital: »Jernej, Jernej, star si in siv si, pa tako neumen! In v ušesih je zašumelo: »Neumen, neumen! Skrivni glas pa je nadaljeval in očital: »Svoje hčere si postavil sebi za gospodarja in sodnika! Otroci ti bodo rezali kruh, in če ne boš priden, boš dobil s palico, in namestu h kosilu, boš moral v kot.«

Oče Jernej je vzdignil glavo in začel točiti ž njo ob klop: Bum, bum se je zaslišalo po hiši, bum, bum, bum! — »Kaj ti je skočilo v glavo in te premotilo, da si dal svoji hčeri dvema škricema, o katerih vamo to dobro veš, da znata lepo govoriti, in ki sta mogoče sleparja,« je govoril skriti glas. — Bum, bum, bum! — Kdo ti pa jamči, da se nista samo bahala, ko sta govorila o svojem lepem zaslužku, ali nista mogoče le goljufa? — Bum, bum, bum! — »Zakaj nisi poslušal svojih sosedov, ki so te svarili in te učili previdnosti? Zakaj si zatajil Ivanke?« Zadnje očitanje je bilo strašno, in oče Jernej je brez nehanja tolkel z glavo ob klop.

Se pred poroko je oče Jernej prepisal vse posestvo na hčeri, in zeta sta brez odloga poiskala kupca. Dan po poroki je bila kupčija sklenjena, dom očeta Jerneja je bil prodan. Sedaj je hotel še dva meseca preživeti na svoji stari domačiji, dokler je ne prevzame novi gospodar.

»A, kaj si le ubijam glavo,« se je premislil oče Jernej, »zakaj neki slikam vruga na zid, saj zeta vendar dobra človeka in hčeri, kri moje krvi!« Naslonil se je na okno in pogledal na cesto. Tam je stala njegova Ivanka, vsa mokra in upehana ter se je veselo pogovarjala z mladim kmetom, Mihčevim Tinotom. Govorila sta in se smejala, segla sta si v roko, a nista mogla narazen. Zopet sta se šalila in nič nista videla, da dežuje, da stojita na plohi vsa premočena od hladnih kapelj.

Obrnil se je od okna in začel hoditi po sobi iz kota v kot. Zamislil se je, in polagoma so izginile skrbi, saj je vendar zet Rudolf tako imeniten človek.

»No, oče Jernej, ali bi ne bila bratovščina?« je na ženitovanju zaklical nad njim.

»Zakaj bi je pa ne, kaj nama kdo kaj more?« se je razkoračil. In sta bila in se poljubila.

»Če sta pa vidva taka prijatelja, no, potem, oče Jernej, morava piti tudi midva!« »Zakaj pa ne! Če sem ti dal hčer, te bom tudi smel poljubiti!«

Nazadnje se je zgodilo, da je moral z vsemi, kar jih je bilo na svatovščini, piti bratovščino.

Tako je oče Jernej pozabil vse skrbi in težave ter se je smejal samemu sebi in svojim prejšnjim mislim. — »No, kaj pa mi je bilo dobrega na kmetiji, ko sem bil sam svoj gospodar? Nič! Črna skrb me je grizla, mrz mi je kvaril setve, voda mi je trgala travnike, toča mi je pobijala pšenice. Kmet je siromak, v mestu bom pa gospod! Saj imam tam dve hčeri, dva angela, in pri njih mi ne bo sile. Če se naveličam pri Zali, se preselim k Marti, in tako pojde življenje. — Z otročkici, ki jih bo dal Bog, se bom igral.«

Dobra volja se mu je vrnila, in ni slišal Ivanke, ko je vstopila v hišo.

»Očka, ali ste že vstali?«

»Hopsa, hopsa, la, la, kako si velik!« »Kaj pa vam je oče, ali ne slišite?«

Tedaj jo je opazil, in sram ga je bilo. Zato se je razhudil:

»Da, kaj bom ves dan ležal? Kaj pa imaš z Mihčevim?«

Malo je zardela in hitro odgovorila: »Kaj ne veste, da je moj ženin?« Vzela se bova čez dva meseca! Saj danes pride k vam!«

»No, lepo je to, takole za mojim hrbtom imaš znanje! Nič mi ne poveš, kakor da bi ne bil tvoj oče!« Zrasel je in mogočno govoril.

»Kaj pa hočem! Dom ste mi prodali in name ste pozabili. Zali in Marti ste mehko poslali, jaz bom morala pa sama skrbeti, kako naj živim.«

Očeta Jerneja so zapadle te besede, in na tihem mu je srce govorilo, da ima hči prav, da jo je zatajil. Ali njegov odgovor je bil robat.

»Ti mi boš očitala moja dejanja! Kdo pa si?«

Ivanka je vsa strepetala in oči so se ji zasolile.

»Saj vam nič ne očitam, saj vem, da ste moj oče, ali tako govorijo vsi sosedi.«

Molčal je in si mislil: »Sosedi? Res, tako je delal, kakor še ni slišal živ človek!

Se nikdar in nikoli se ni noben oče tako zavrgel. V tla je pogledal in se skušal domisliti kaj vselega. — Godec Miha mu je stopil v misli, ki je na svatovščini z ušesi mignil kot zajec, ki je miljavkal kot mačka in pil kot žolna.

V veži so se zaslišali težki koraki in stopil je v hišo Mihčev Tine.

»Bog daj dober dan!« je pozdravil in sedel na klop. Ivanka mu je pomežiknila in se vstopila nasproti njega. Bil je korenjak, zdrav in trden kot hrast, košate postave, širok v plečih.

»Nekaj bi rad govoril z vami,« je začel in gledal očetu v obraz.

»Kaj pa takšnega, kar poveš!«

»Z Ivanka sva se zmenila, da se vzameva in živiva skupaj kot mož in žena. Meni je dal oče posestvo, dovolil sem star in pameten in gospodarij znam tudi, Ivanko...«

»Ze prav, ze prav,« ga je prekinil oče Jernej: »Zdelo se mu je, da sliši neko očitanje v Tinetovih besedah, zato se je obrnil proti vratom. «Kar napravita, če se vama prav zdi. Dosti ji ne morem dati dote, no, saj veš, dve sem omožil, že dve v zadnjem času, v mesto sta šle, in moral sem lina več dati. Ivanka dobi svoj del po materi, za balo se bo pa že kaj dobilo.«

»Saj nič ne zahtevam, saj vem, kako je,« je trdo odgovoril fant... »Z dekletom se imava rada in mislim, da bova že izhajala. Tako sem vam vse povedal.«

Ivanka je potrdila Tinetove besede z veselim nasmeškom.

»Tako, tako,« oče Jernej je iskal, kaj bi se rekel snubcu... »V kašči je še nekaj žita in v skrinji je obleka po materi. Na izbi so trije kolovrati in tudi zibka, še Ivankina, čaka, da bi spet zibali.«

Posmehal se je in se ozrl na Tineta, ki je srmežljivo pogledoval zardelega dekleta.

Tako so sklenili zaroko. Oče si je pomel roki in pri vratih je zagodnil, da mora na vas se nekaj pogovoriti z možmi.

Mlada človeka sta ostala sama. Imela sta si mnogo povedati. Poroka bodi kakor hitro mogoče, ženitovali bodo pri Mihčevih samo en dan, ampak veselo mora biti. Tine bo naročil tri godce, da se bodo naplesale nevestine družice in prijateljice, ki se ji že zdaj ponujajo v svate.

Turška reformacija pred 500 leti.

Danes, ko ves svet občuduje Kemal-pašo in njegovo radikalno obračunavanje z vsem, kar tišči Turke v okovih stare verske in politične tradicije, morda ni neumestno spomniti se Mahmud Badraddina in njegove verske in politične reformacije pred davnimi 500 leti. Proti koncu 14. stoletja, ko so prodirali Turki že na Balkan in l. 1389 pokončili na Kosovem polju slavno srbsko carstvo, ki je obsegalo takrat skoro ves poluotok, je kljub navidezni zunanji moči razjedalo muslimanski svet strašno bratomorno klanje. V Mali Aziji je takratni sultan Murat napadal in odstavil emirje sorodnih malih držav, ki so se končno zaleteli k mongolskemu osvajaču Timurju iz Samarkanda, ki je Muratovega naslednika Bajezida končno tudi res napadel in l. 1402 pri Angori temeljito potolkel.

Timur, ki je bil potomec slavnega mongolskega Napoleona Džingis-kana, se je sicer zopet umaknil v Azijo, toda v osmanjski državi je prišlo kmalu po smrti sultanovi do bojev med sinovi, ki so reflektirali na nasledstvo. Mala Azija, in deloma tudi Balkan, je bila takrat dolga leta pozorišče strašnih bojev in pustošenj, v katerih so jemali kostanj iz žerjavice za razne turške pretendentne večinoma naši jugoslovenski pradedi, jančariji. Turško kmečko ljudstvo, ki ni bilo poklicna soldateska, kakor jančariji, se je naveličalo neprestanih vojen in trpljenja in tako se je pojavilo končno novo gibanje, ki je bilo naperjeno proti sultanom in emirjem, in kar je najbolj značilno, tudi direktno proti islamu kot veri, v kateri je videlo vzrok vse svoje nesreče.

Začetnik novega gibanja je bil že omenjeni Mahmud Badraddin iz Simauna. Badraddin je bil prvotno organizator vojnega sodstva in prvi svetovalec sultana Musa, sploh pa ened največjih duhov tedanjega turškega in muslimanskega sveta. Njegovi spisi o islamskem pravu tvorijo še danes temelj turške pravne. V svoji samoti se je po burnih letih javnega udejstvovanja pričel baviti s filozofijo in zavrgel islam ter postavil mesto njega novo vero in nov socialni nazor, ki je bil precej podoben današnjemu komunizmu. Zahteval je priznanje krščanstva v smislu enakopravnosti in združitve z islamom in — odpravo privatne lastnine.

Badraddinov nauk je našel v turškem svetu velik odziv. Gotovo vsi kmetje in mali ljudje Male Azije so bili njegovi pri-

stasi, zato je bilo naravno, da je prišlo med njim in sultanom Muhamedom do odkritega razračunavanja. Badraddinov učenec Mustafa Berekidže je zbral svoje in svojega učitelja pristaše na gori Styliaros v bližini Smirne in pričel bojni pohod. Njegova »rdeča« vojska, ki so jo vodili fanatični derviši nove vere, je prodrla kmalu do Magnezije. Uporniki so imeli sprva srečo. Sultanov namestnik v Aidinu, srbski rene-gat Šišman, ki je dobil ukaz, naj novo gibanje zatre, je bil v dolinah Styliarosa popolnoma poražen in je tudi sam izgubil življenje. Njegov naslednik Ali-beg, je bil istotako popolnoma poražen, le njemu samemu se je posrečilo ubežati smrti.

Končno pa je tudi upornike zadela katastrofa. Muhamedov sin Murad, namestnik v Amaziji in rumelski paša Beglerbej Bajezid sta na predgorju Karaburun premagala uporne čete in vrela tudi Mustafa, ki je za kazen končal mučeniški smrti na križu. Badraddin sam je pobegnil pravčasno v Valahijo (sedanjo Rumunsko), kjer je zbral čete srbskih upornikov, bil pa končno izdan in izročen sultanu Muhamedu, ki ga je dal kot veleizdajalca obesiti v Seresu. Tako je končala ta zanihiva turška reformacija pred 500 leti. Kako vse drugače bi se bila razvijala turška in tudi naša jugoslovenska zgodovina, če bi bili zmagnati ti reformatorji!

Lastnik:
Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

OBLEKE

NAJCENEJŠE,
NAJBOLJŠE,
V NAJVEČJI
IZBERI IMA

J. Maček, Ljubljana

Ruski tisk
RUSSKAJA PECATJ
D. Z. O. Z.
R. S. K. O.

ima na zalogi vse vrste

RUSKIH KNJIG

kakor beletristične, znanstvene, šolske in otročje, velika zaloga not, lastnih izdaj. — Posebna biblioteka je ruski čitafoči publiki za malo odškodnino na razpolago.

Kataloge pošiljamo brezplačno.

Cene znatno znižane! .. Plačljivo tudi v mesečnih obrokih!

MERAKL

BOJE, MASTILA, LAKOVE, ŠTUK, EMAJLE,
KISTOVE I JAMAČNO CISTI FIRNIS NAJBOLJE
KAKOVOČE NUDI

MEDIČ-ZANKL

DRUŽBA Z O. Z.
LJUBLJANA
CENTRALA

MARIBOR NOVI SAD
PODRUŽNICA SKLADIŠTE

TVORNICI:
LJUBLJANA-MEDVODE

to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine. Poizkusna pošiljka Din 28.— Lekarnar Eug. Feller, Stubica, Donja Elzatr. 357, Hrvatska.

LAVRIČ I KOVAČ

trgovina zemeljskih proizvodov, žitarica, hrane, voća
na veliko

SOMBOR-BAČKA

(V lastnem poslopu Radišičeva 48)

dobavlja promptno in po konkurenčnih cenah v vsaki množini

prima baško: pšenico, koruzo, oves, i. t. d. iz prvovrstnih banaških mlinov: moko, zdrob, otrobe, i. t. d.

Brzjaviti: Lavkovač - Sombor. Ček. računi pri pošt. ček. uradu v Ljubljani št. 13.741.

Inštalacije:
Telefonske centrale, hišni telefoni, zvonci in električna razsvetljava.

Ivan Bogataj, Ljubljana
Kongresni trg št. 19, poleg nunske cerkve.

Trgovina in zaloga:
Inštalacijski material, motorji, telef. aparati, moderni lesenci in svetilke.

Telefon št. 3.

Zastoni Vam

blaga za obleko in perilo nikdo ne dá,

toda po izredno nizki ceni ga dobite pri tvrdki

„Danica“

Majzell & Raišeli,
Ljubljana, Turjaški trg 1 (bivša Preskrbovalnica)

Velika zaloga najrazličnejšega manufakturnega in galanterijskega blaga ter usnja vseh vrst. — Vsak si naj ogleda. — Krojači in preprodajalci poseben popust.

Pozor krojačem in damam šiviljam,

ki same izdelujejo garderobo!

Najcenejši kroji po meri za dame in gospode izdeluje

Modna krojna šola,

Židovska ulica št. 5, v veži na levo.

Kje se najbolje kupi, je brez dvoma znano.

„Pri Nizki ceni“

Ign. Žargi, Ljubljana
SV. Petra cesta 3.

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbiro potrebnih za krojače in šivilje, velika izbira nogavic in raznih površnih ženskih voln. jopic ter razno možko, damsko in otročje perilo in svilene samovozne itd.

Speciaina trgovina perila

HED. ŠARC

Ljubljana, Selenburgova 5

Priporoča svojo zalogo:

Perla	Šifona	Platina	Solidno blago!
Namiznih prtov	Brisalk	Kavnih garnitur	Žepnih rut
Cene nizke!		Nogavic	Cefirja

Srajce za gospode po meri

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—: vsaka nadaljna beseda 25 para z davčino vred.

Gmota slabjšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglasih!

Trije mladeniči, v najlepših letih, želijo v svrhu skupnega poleta v novo naravno znanja z mladimi, humorja polnimi mladenkami. Ponudbe na upravo lista pod šifro »Kaj nam pa morejo, če smo veseli«. Najugodnejša preskrba s kurivom. Drva iz trdega lesa (odrezki od žage in parket) in žaganje oddaja po znatno nižani ceni doktor traja zaloga Ivan Šiška, tovarna parket in parna žaga Ljubljana, Metelkova ulica 4. 4.000 K nagrade dobi oni, kateri mi preskrbi stanovanje z 2 sobama in kuhinjo, ali 3.000 K onemu, ki mi preskrbi vsaj 1 bolj prostorno sobo in kuhinjo za novoporočence v bližini D. M. v Polju, papirnice ali blaznice. Naslov je poslati do 5. maja na upravo lista pod »Nagrada«. Obrtnik mlad, dobro situiran z nekaj premoženjem in pohištvom želi v svrhu takojšnje živitve znanja z gospodino ali vdovo od 25 — 35 let. Ločene brez otrok niso izključene. Ponudbe pod »Obrtnik« na upravo lista.	Krojači in šivilje! Razpošiljam po poljubnih modelih po meri, vsakovrstne krojne vzorce za dame in gospode. Knafeji Alojziji, strokovni učitelj za krojaštvo, Ljubljana, Križevniška ul. 2/L. Brezposelni akademsko naobražen pošten, agilni knjigovodja, zaupna samska mlajša moč, išče mesta pri lesni tvrdki, prevzame tudi mesto potnika ali zastopnika večje tvrdke, tudi proti enomesečni preizkušnji. Najboljše reference na razpolago. — Ponudbe pod »Brezposelni« na upravo lista. Gospodična, ki je cel dan odsotna, išče mehlovano sobo s posebnim vzhodom, po možnosti v sredini mesta. Ponudbe pod »Odsotna« na upravo lista. Nudim večje posojilo proti dobavi stanovanja in linta-buloj, v kakem mestu ali velikem trgu Slovenije. Raznih 3 sobe, 1 čimnata, poleg vseh pritlik. Zaželeni vrt nasadim in oskrbujem rad sam. Miro-ljubna stranka. Nakup hiše takoj ali pozneje možen. Pisma naslo-viti: P. G. Višnjani, p. Višnjagorn	Lepo posestvo zidana hiša z opeko krita, go-spodarsko poslopje, 20 orolov zemlje, 10 orolov gozda za sekat, njive, travniki, 8 glav živine. — Ivan Oblak, Žažer pri Podlipi št. 11, p. Vrhnika. Sodovičarski stroji z vso opremo, en harmonij, ter en auto-voz se ugodno pro-da. Na ogled in cena pri gosp. MILKA ROGELJ, sodovičarstvo Radeče pri Zid. mostu. Prekajevalci, pozor! Prodajam dva popolnoma nova prekaj. stroja znamke »Wolf« in »Blitz« na električni pogon, zraven še nerabljeni nov motor, Josip Križnar, mesar in preka-jevalec, Stražišče pri Kranju. Pozor! Naznanja se, da se bo od 19. t. m. dalje zopet prodajalo na občinski mesnici v Udmutu pri šoli prima goveje meso po Din 22-50 kg. Postrežba dobra! Se toplo priporoča Jakob Otrin. Paviljon z dobro vpeljano branjarijo v mestu, na trgu se radi bolezi odda v najem, eventualno prodaj. Ponudbe na upravo lista pod »Branjarija«.	Nova kleparska delavnica v Hrastniku ob S. se priporoča za vsa k tej obrti spadajoča dela po najnižji ceni. Karol Teržan, kleparski mojster. Nacional Registrirna blagajna manjše vrste se ugodno prodaj. Istotam tudi velik okvir. Ogleda se oboje v knjigovodnji Iv. Bonac Selenburgova ul. 5. Sivalni stroji dam na razpolago v dnevnih urah stranki, ki bi mi odstopila prazno mesečno sobico po možnosti v okolici Tabora. Ponudbe pod »Mirna« na upravo lista. Moško kolo znamke »Adler« skoraj novo, se ugodno prodaj. Na ogled in cena pri Matiji Knapič, posestnik, Stražišče 52, pri Kranju. Mali oglasi imajo uspeh.
--	---	---	--